Масса а мехкашкара пролетараш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО
свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областен комитета а Шолжа-гIалан горкома а, Нохч-ГIалгIай АССР-а оргкомитета а Шолжа-гIалан къахьегамхой депутатий Совета а орган

Кхаьра 23 Октябрь 1957 шу
№ 34 (2149)
Мах 20 кеп.

Дахалда, кхы а чIоагIагIа тоалулда СССР-а халкъашта юкъера вежарий доттагIал—вай дукхача къамий социалистически паччахьалкхен низ а чIоагIало а духдувла хьаст!

(Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революцен 40 шу дизарга долча ССКП кхайкамаш тIара).

Ленински къамий политика нийса лелача—къамаш доттагIалца, машарца, безаме дахаргда

Ше сакхетарг хиннача ханa денз хьа хоарцо гоама йолаш, цхьанна а тайпара из ца езаш, масса а меттера из дIаяккха гIерташ, хоарцо йохае, нийсхо, бакъдар котдаккха шийна ма-могга къахьегаш хиннав Ленин. Тайптайпарча къамий меттала яьздаь дукха Iилмаш Iома а даь, ужаш таьххача гуцадьннад Ленина зама а дуне тIа мел баха нах а болча наькъаш хьахьехаш, болхлой а дуне тIа мел бахача къахьегамхой а бокъо йоаккхаш, дуне тIа медалхача къамашта юкъе бакъдари нийсхон оттаеш дола Iилма Марксеи, Энгельсеи дар долга. Цудухьа из Марксеи, Энегельсеи Iилма хьа а ийца, ханага, заманга хьажжа из дIахо дегIадоаладеш, шердеш, берригача болхлой а кхыча къахьегамхой а барт-цхьогIо вIашагIа йоллаш цар бокъо йоаккхаш, дерригача дуне тIа а, дунетIа меддахача къамашта юкъе а бакъдар нийсхо оттае гIерташ ший са-дегI ца кходеш, холонех бIи ца къожабеш, денна а бийсанна а болх беш къахьийгад Ленина.

Марксеи Энгельсеи Ленинеи Iилма дуне тIа мелбахача болхлойн, къахьегамхойн, тоIадаь бокъо йоаш доахкача тIехь дисача къамийн бокъо йоаккхарг йолаш царна мукъале а, нийсо а лургIашин йола цар тIема бейракх я.

Ленина хьийгача къих доккха беркат даьннад дерригача дуне тIа мел бахача болхлошта, кхыча къахьегамхошта, тоIадаь бокъо йоаш доахкача тIехь дисача къамашта.

Ленина вIашагIа еллача коммунистий партес мехкарча болхлойн, къахьегамхойн, паччахьа Iаьдало бокъо йоаь даькхача тIехь дисача кагийча къамийн барт-цхьоагIо вIашагIа а елла, бIаьхийча наькъ Iаьдал доха а даь советий Iаьдал а оттадаь социализм а яь вай мохк коммунизме бугаш латт.

Ленина Iилмана юкъе доккха дакъа лоац къамашта юкъе доттагIал, цхьоагIо, барт-безам оттабар хьакъехьарча хьехамо — Ленина къамий политикас.

Ленина къамий политико йоах масса а дола къам, зIамига дар а доккха дар а, бокъонашта а гIулакхашта а, шедолча хIаманна а вIаши нийсса хила деза. Цхьанна а къаман бокъо. совэшаш хилара, цхьанна къамагахь цхьанна хIаманна а озабезам белга мегаргдац. Шедолча къаман, доккхачун санна зIамигачун а, шийн къаьстта паччахьалкхе а республика а хила бокъо я. Цхьанна а къаман бокъо яц шоллагIа долча къаман гIулакхашта юкъе чу а гIерташ, цига шийна толамбоалаш йола порядкаш уттае. Шедолча къамо, доккхачо санна зIамига чо а, шийн гIулакхаш ше леладе деза. Шедолча къаман шийн йоазувдешар хила деза, шийн бохам а, культура а лакхъе а, тоае а еза. Из Ленина нийса къамий политика нийса чакхъяьккхача къамашта юкъера хьагI дIаяргья, къамаш доттагIал, машар болаш, барттайна, безаме дахаргда.

Вай мехкарча коммунистий партес Ленина къамий политика бокъонца нийса лелаяра бахьан долаш, Октябрьски реолюци хиннача дола тIехьадиса, бокъо йоаь доахка къамаш болхой коммунистий партена тIехьа даьлар. Октябрьски революци кот а яьнна советий Iаьдал эттачул тIехьагIа, зIамигача нохчин гIалгIай къамашта а, вай советски мехка меддахача кхыча къамашта санна, еррига а Ленина къамий политикан бокъонаш хьа а енна, Нохч-ГIалгIай республика а оттаяь, шоай йоазув а дешар а ара а даькхийта, шоай боахама культура а тоа а ейташ, нах паргIата бахьа, социализме бигар. Сталина культ личности йолча хана, еррига коммунистий парти шийна тIехьа деррига советски адамаш а долаш немци къизача фашисташ духьала Даьхен Iом беш йолача хана Бере а кхыболча моастагIий а метташа Ленина къамий политика йиц а ялийта цхьаккха а бокъо а бахьан а доацц Нохч-ГIалгIай республика дIаяьккхар. Немций къиза фашисташ бохабаь эша а баь, Ленина кхеяьча ССКП-с шийн боахам а гIулакхаш а тоаде йолаенначул тIехьагIа. толхаяь Ленина къамий политика юха нийс а яь Нохч-ГIалгIай республика юхаоттаяьй.

Во нах юкъе боацаш къам дац. Вай, нохчаштеи гIалгIаштеи юкъе а хиннаб, хIанз болаш а ба къа а ца хьегаш болаш, базархи, ложькорехи, кхыча воча гIулакхехи баха гIерташ нах. Цу наха берригача ночийн гIалгIайн сий а доаду, цар берригача меха тийшаболх а лелабу. Къахетам, эхь-юхь йоацаш къовсам лоаттабе беза царна берригача къахьегамхошта. Цул совгIа вай республике ба цхьа къам во могадеш, шоллагIа дар дика могадеш, доацар дувцаш, метташ детташ, къамашта юкъе мостагIал долла гIерташ нах. Цу нахаца а чIоагIа къовсам лоаттабе беза берригача советски наха. Дикеи вон къамаш хилац, дикеи вон кулгалхой хул йоах Ленина хьехамо.

ССКП-си Советски правительстоси сийлахь-воккхачу Ленина хьехамца решенеш а яь Нохч-ГIалгIай республика юха а оттаяь, воай баьккха меха цIабахьаккха нохчашеи гIалгIашеи колхозашка, совхозашка, фабрикашка, заводашка, кхыча предприятешка учреждененашка хьаьнал къа а хьегаш, хархча долаш лелараш хьехамца кхета а беш, кхета ца тугараш човха а беш, мехка а шоай а бахами культурен лакх а еш, шоай лоалахошца а, кхыча къамагIа болча нахаца а, массанешца эздел а леладеш, эхь-юхь а долаш, къамаьл хоза а долаш, гIулакхаш дика а долаш, Iимерза безаме баха беза. Цох беркат даргда берригача наха а мехка а.

Доагам дахар лакхадоах

Сийлахь-боккхача Октябра 40-гIа дола шу боккъонца дездe кийчлуш ба орден лелаеча Шолж-гIалан нефтеперерабатывающи завода технологаш. Къаьстта болх дика Iовш къахьегаш я къонача инженеро новкъ. Дудкина кулгалдеча шоллагIча цеха коллектив. Итт бетта йоагIа программа кхоачаш а яь, технологаша хIанзехь а ноябрь бетта йоагIачарех ворхI эзар совгI тонн сийрдача нефтепродуктий еннай. ЛоархIаме кхояьй электрэоэнерги, хий, пар, доагам.

Кхы а доккхагIа толамаш даьхад № 3 йолча цеха технологаша (начальник новкъ. Восканян)). Сийрда нефтепродукташ арахецара итт бетта план цар 110,96 процент кхоачашъяьй. Продукцех шийх дIабода мах лохбарца кходаьд 881 эзар совгI сом ахча. Цу цеха говзача нефтеперработчико новкъ. В. А. Коробкинс кулгалдеча стабилизационни установкан коллективо Нохч-ГIалгIай совнархоза нефтеперерабатывающи промышленностен управлене эггара хьалха кхоачашъяьй шера программа. ХIаьта ялхлагIча пятилеткан кхоалагIча шера доагIачох доагам луш а я.

Гаргарча деношка чуийце яха хьажкIаш

Назрановски района «Ворошиловский» совхоза чуэца езаш, ерригаш а 2520 гектар хьажкIаш я. Царех, 19-ча октябре кхаччалца 819 гектар мара чуийца яьннаяц. Цхьацца йолча моттигашка бIеха чуэцаш а, Iана кIал яхара кхераш болаш а я хьажкIаш. Цудухьа, 18-ча октябре сайрана вIашагI а кхийта, совхозен отделенейи кулгалхоша оттадир, Назрановски района бюрос баь лоархIам кхоачашбеш, 28-ча октябре хьажкIаш чуийца яхар Iалашдеда. Из кхоачашде юрташка бахаш бола школайи медицински а культуран а учрежденейи болхлой а беза 20-ча октябре отделенешка воскресник дир.

IуйрIйна нах балха болхача ханна, хьалхарча машина тIа ягIаш балха хьалхале лелаеш хьаларгI шоашта енна дIа-юха тетала цIе байракх а йолаш, итт машинаца Долакха юрта бахьк Наьсар-кертерча отделенен болхлой — отделенен управляющи — Шадыжев Саламхани, агрономи, зоотехники, бухгалтераши иштта кхы бола а аппарата болхлойн болаш,—262 саг. Цу дийнахьа шар яьхар 370 центнер хьажкIаш.

Сайрийна болх сецачул тIехьагIа, уж цIабаьха гулбелча Долакха юртарча отделенен управляющес Долгиев Ахьмада а, болхлоша а дIайха бархал аьлар, шоашта вежарий новкъостал де бахькача хьалхашка.

Царна жол луш йист хиннача Наьсар-кертерча отделенен управляющес, Шадыжев Саламхана аьлар, — вай цхьа деххар а цхьа гIулакх а долаш, цхьан совхозе болх а беш вежарийи южарийи да, дукха йодача хана а бергба вай иштта дIа-юха новкъосталаш а деш болх.

28-ча Октябре хьажкIаш чуийца бовла а, хьа тIа доагIача деррига адамий доккхача праздника духьал дикача балха кхожамаш беза а лаьрхIа ба совхоза къахьегамхой.

З. ДАУРБЕКОВ.

ОКТЯБРА 40 ШУ ДИЗАРА СИЙНА

Хьайбашка дика хьож

МагIалбикерча Ингушски совхоза 5-ча отделене дуккха а болхлой ба коммунистически партес укх гаргарча шерашка сага сих дулх, даьтта, шура яккхара Американ ВIашагIкхийттача Штаташта тIехьакхе аьнна оттадаь сийлен дехкар кхоачашдарна дика къахьегаш.

Отделенера жега хьожаш воккхагIа вола чабан ва Арсамаков Ибрахьам, цо доал деш да 1400 жа, цунга кхаьчача денз цамограх а вешта дайна а цхьаккха а уттайа гIера ца боалийташ леладу цо жа, хIанз жена искусственни осиминенин кийчвенна новкъост Арсамаков.

Хьакхий ферман заведующи волча новкъ. Домат Куприяни дика лелаю шийн ферма. Иштта дика болх бу говрашка. Воалача воккхагIча табунщика Бузуркиев Саварбика.

Отделене хьайбашта Iанна дола доакъар Iалашдаьд, 15 эзар центнер силос чуеллай, 4750 центнер йол, 6920 центнер чу Iалашдаь дIаоттадьд, хьайбаш леладу кхийш тоадаь дадоахк. Хьайбаш леладара эггара бехктохамегIа йола ха—Iа хьатIадеча паргIатта болх бе йиш хургйолаш Iана кийчо еш ба совхоза 5-ча отделенера болхлой.

ЦУРОВ.

Пропагандист Тухан Шадиев

Дукха ха яц Шадиев Тухана ССКП Первомайски Райкоме пропагандисталла болх бу, хIаьта а цу лоацача хана чухь белгалвьннаб из райнерча болхлошта юкъе.

Ше оттаьча балха планагI лелабу цо шийн болх. Цудухьа цунна хов малагIча хана, магIача тайпара лекцеш еш еза а беседаш е еза а. Эггара наькъа безам духкагIа тIаIоргбола темаш кийчью Шадиевс, цудухьа каст-каста из варга сатувсаш хул ладувгIараш. «Сакъердам ма бий, — йоах Шадиевс,—вай Советски Союзе гIоллара а доазол дехьарча мехкашкаьара а керда хIамаш шийн къамагIча наха довзийтар».

Партена а къаманна а хьалхашкара шийн декхар дизза кхоачаш цо шийн санна хеталу Тухана транспорт ца хилар бахьан долаш ше кхачанза йиса райцентранна гаьна йоа ДаьттагIе ЖIайрахе, Лакха Оалкам, Лоха Оалкам яха юрташ дагаехача.

Пропагандан болх дIахо кхы а дикагIа тоабара тIехьа къахьегаш ва н. Шадиев хIанз.

А. ПЛИЕВ.

Шолжа-гIали тIарча станцен депо локомотива толамех

Сийлахь-йоккхача Октябрьски революцен 40-шу дизара сийна Ерригсоюза социалистически яхье баларца, тIаийцар Шолжа-гIали тIарча депон локомотивни коллективо, Советски союза коммунистически партес даь кхайкарал.

Шоаш даь лакккхера социалистически тIалоацамаш сийленца кхоачашдеш депон къахьегамхоша дукха а толамаш даьхад производстве.

Локомотивни бригадаша, белгалъяьккхача ханаца нийс а деш, боарамал совгI дизельни мазут 1436,7 тонн кхо а деш халкъа юртбоахаман мухь тIа болаш 1.195 тяжеловесни поездаш йигай.

Депос даьча тIалоацамех хьалхара моттиг яьккхар 32 паровозаи 27 ше лелача подъемни кранаштен планал совгI ремонт а яь арайккха волча паровозашта ремонт еча новкъост Сердюк Иван мастер волча цеха. Цу цехе тIехдика слесарь а депо хьалхарча комсомольски организацен секретаря заместитель а волча комсомольца, нохчий зIамигача сага новкъоста Вагапов Хьабибулас дувц:

— Шолжа-гIали тIа станцен депо локомотиве а болх бу 4 бут ха я, — йоах цо. — Паровозашта ремонт еча, автоматни цеха слесарь ва со. Из болх баьб аз хIанзарчул хьалхах вай нохчин гIалгIайн республика юхаметта оттаяча йолча хана а тIехь Семипалатински областерча депо локомотиве а. Укх тIеххьарча августеи сентябреи шин бетта баьча балхах 113—131 процент беза план кхоачаш а яьй аз. Тха цеха аттабаь балха боарам ворхI бетта 60 паровоза текущий ремонт е, аьнна. хIаьта оха 70 паровоз ремонт а яь ара а хецаш 4 подъемни крана тIехь ремонт яь йисте яьккхар. Цул совгI, 1957 шера йола балха план 9 бетта тIехкхоачашъяьчул тIеСийлахь-боккхача Октябра дезача ден сийна лаьрхIа кхы а 20 паровоз ремонт а яь арахеца, цхьабакъда, хIанзале а 32 паровозаи 27 подъемни кранаи ремонт яь яьннай тха коллектив. Иштта ха ца къовсаш, балха боарам лох а болийташ тIехдика къахьегаш а доахкхо дIахо а вай республика сихха юхаметта оттарна.

Цу тайппара депо коллективо юкъе дика цIи йоаккхаши беза боарамал дIаяьхаши а боарамал совгI 31.255 тонн беза мухь тIаболаш 41 поезд йига вола машинист тяжеловесник новкъост Шматко Григорий а, 64,7 тонн доагора мазута кходаь вола пассажирски паровоза машинист новкъост Баринов Андрей а массаза а оттаьча графикал тIех ца воалаш шийн ханнахьа пассажирски поезд дIа-юха кхувлаш вола новкъост Шакшуев Владимир а, котельщик новкъост Белозеров Василий а, токарь Куликов Леон а.

А. ДОДОВ.

МагIалбика районе гIолла

(Моттигерча печато дувцар)

Цхьа бутт бисабац Октябра 40-шу диза. Цу ден сийча деррига Советски халкъо шийн Даьхенна къахьегама совгIадоал кийчду. МагIалбика районера юртабоахама къахьегамхой а кийчлу цу денга.

«Ленински байракх» яхача газето язду 4-ча отделене Октябра 40 шу дизара сийна берригаш леладераша ханал хьалхагIа кхоачашъяьй шера йоагIа шури план, яхаш. Укх шера 10 бетта цар хIара IаттагIара 1628 килограмм шура яьккхай, из дахача деррига шера яьккхача шурийла 197 килограмм дукхагIа я. Социалистически яхье хьалха латт доаркхаш Крутоузова, Умаханова, кхы бараш а.

Божабеттархоша а хьайбаш леладераша а дош деннад шера йоагIа шура яьккхар бола тIалоацам (хIара Iаттагара 1.800 килограмм шура) 7-ча ноябре кхоачашбе. Цу газето дIахо йоах сентябрь - бетта «Ингушски» яхача совхоза партийни организацес собрание дийцад хьайбашта Iан тIехь дика кийчо яра гIулакх. Кхоачамбоацараш дIадаха а оттадир. Собрани «хиннача тIехьагIа коммунисташ геттара чIоагIа балха тIабийрзар.

4-ча отделенен кулгалхочо Б. Ходиковс берригa хьайбаш леладераш оарцагI бахар хьайбашта Iан кийчо яра гIулакх хьалха хьалха чаккхдаьккхар. ХIара сага ши-шийн задани еннаяр, фермашка беседаш яьяр. Совхоза 4-ча отделене ханал хьалха жена, коагIарча оалхазашта кхийш тоадаьд, доахана кхийш тоадеш а латт. Хьайбашта Iан техьа кийчо еш дакъа лаьцар дукха а йоацаш партедIайнцача 5-ча отделенен зоотехнико Киригос. 25 сентябре кхийш тоадаь даьлар, божабеттархоша 1.500 тонна силос Iалаш йир. Божабеттархоша Хамхоева Лизаси Лидаси хIара Iаттагара 2.000 килограмм шура яккха аьнна деххар тIаийцадар. 1 октябре цар 1.850 килограмм шура яьккхар. Партен задани кхоачашъеш коммуниста Чапановс хьайбашта Iан кхоачо еча дика болх байтаб къахьегамхой коллективага. Цар хIанзалехьа помешенеш кийчъяьй, хIара Iаттагара 10 тонн силос Iалаш яьй. Цу отделенен божабеттархоша хIара Iаттагара 1.800 килограмм шура яьккхай.

ИСАЕВ.

ГIишлош еш хьалха латтарий толам

ШоллагIча кварталe Ерригсоюзни яхьа юкъе хьалхара моттиг а лаьца, № 12 йолча треста гIишлонаш еча кхоалагIча управленен коллективо шерра дIабоаржаьбаь Сийлахь-боккхача Октябра 40 шу дизара сийна шоаш тIалаьца декхараш кхоачашде лоаттабе къовсам.

Хьалха латтача гIишлонаш хьаеча управленен гIишлонаш ераша ханал хьалха кхоачашъяьй шера йоагIа план. Цар хIанз шоашта хьалхашка декхар оттадир: 1958 шера доагIача гIишлонаш хьалъяра—монтаже яра балхех 1,5 миллион сома балхаш 7 ноябре тIакхоачаш кхоачашде.

Цу дика барт болча коллективо нах чубаха цIенош деча сихха кхеж балхаш:

ХIанзехь а 24 квартира эксплуатаце дIаенна яьннай. Октябра деза ди тIакхачалехь кхы а 12 квартира чу нах бака чугIоргба, шоайн мехка цIабахькача нохчаштен гIалгIаштен чубаха 40 цIа даь йисте дарга.

ДикагIа болча гIишлонаш хьалъерашта юкъе. Октбра деза ди тIакхачалехь лелача яхья укх деношка къаьстта белгал баьннаб каменщик нов. Юркевич, бетонщик нов. Ахмадов, штукатур нов. Тищов, слесарь нов. Васютин, итташ кхыбараш а. Цар цIераша сийрда даькхад деза ди тIакхоачаш сийлен Доска.

Толамаш а доахаш балхаш деш ба йилагIча управленен гIишлонаш ераш а. Заданел совгIа 500 гарга квадратни метр нах чубаха цIеной даьдIаденнад цар, хIанз уж сахьата дезача денна къахьегама совгIаташ кийчдеш ба уж.

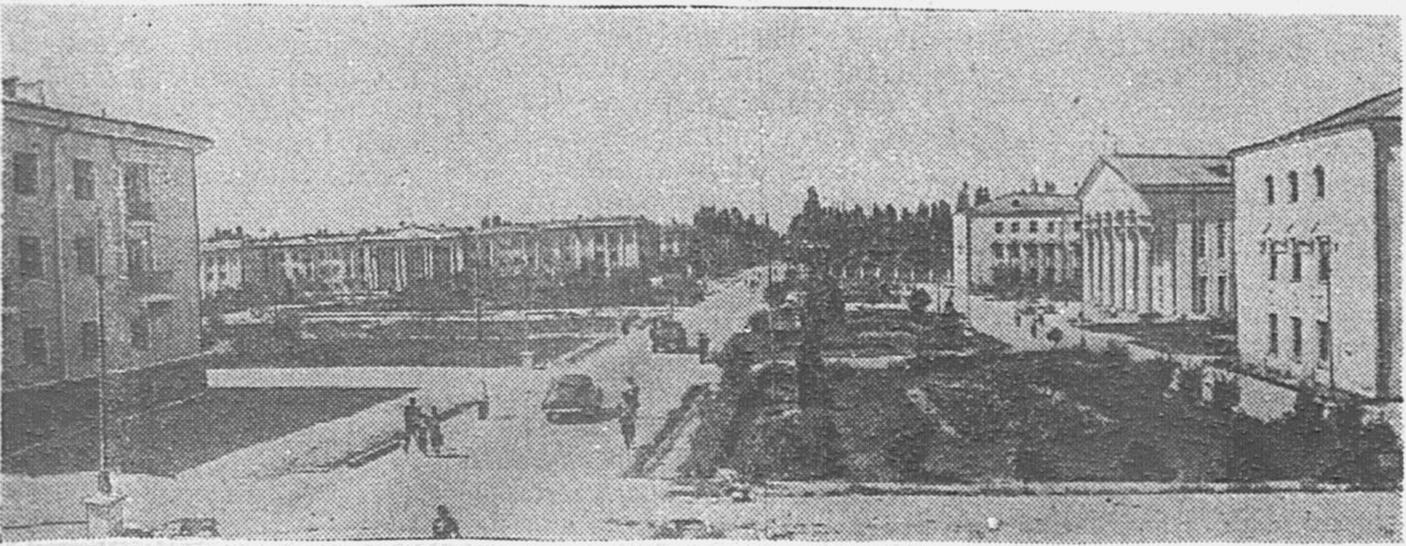
Фрунзе. Цхьан хана аьхки демоа Iай хоттагIа а саг дIа-хьа ца а вохалуш хинна Пишпек Советски Iаьдал эттача денз чIоагIа гоеннияй, город-сомий беш—Киргизски ССР-а столица хиннай цох.
Сурта тIа: Фрунзе яхача города университетски майдане. А. Расшихина сурт. Фотохроника

МИНСК. Белоруссии ССР-а Iилмай Академе цIеноше.
В. ЛУНЕЙКО сурт Фотохроника ТАСС).

Дегаш ураувттаду кхайкамаш

Партен Центральни Комитета Октябрьски кхайкамаш доггаьза долаш тIаийцар Гумсерча нефтяникашна. Разведочни № 147 йолча буровой вахтан смена хувцалуча хана чIоагIа сакъердам болаш беседа хилар.

—Партес мехкдаьтта доахачарга дехар ду мехкдаьтта дукхагIа даккха аьнна. Мехкдаьтта доаллаш йола моттигаш сихагI йовза еза разведчикашта. Оаха скважинаш яхкар сихдергда—аьлар къонача мастера Николай Кирьяновс.

Цо кулгал деш йола бригада Октябрь бетта 450 метр лаьттан бурув тоха дезаш я. Бетта шоашта теха задани шин кIиран кхоачашъйир бурув деттараша: Октябрь бутт болабелча хана денз 509 метр бурув техад цар.

Беррига низ тIабохийтаргба вай, скважинана бурув тоха а ши кIира хьалхагI моттиг йовза а — аьлар бурувтохаш волча Борис Мироновс.

Укх деношка дика болх беш ба эксплуатационникаш а. Мастера Владимира Суслина кулгал деш йолча комплексни бригадас хьатIадоагIача деза ча ден сийна планал совгIа 8.500 тонна «Iаьржа дошув» дакха декхараш тIаийцад.

— Тха счета тIа планал совгIа 8.400 тонна мехкдаьтта да, — аьлар партен Центральни Комитето кхайкамашта яь беседа йолча хана мастера. — Сийлахь - боккхача Октябра сийна тIаийца декхараш тIех дика кхоачаш дергдолаш болх бергба вай.

Беседа йисте яьлча беррига болхлой шоай моттигашка дIа а баха болх бе дIаэттар. Геолого - технически мероприятеш кхоачашеш оператораш № 130 йола скважинан тIоа гидравлически эккхийтара кийчо йир. ССКП ЦК кхайкамаш арадаьннача дийнахь, бригадас планал совгIа 52 тонн мехкдаьтта даькхад.

Гудермесски нефтепромыслови управленен производственни участкашка болх бар лакх луш латт. Советски Iаьдала 40 шу дизара сийна Гумсерча наха керда къахьегама совгIаташ кийчду. Бурувдеттараша ханал хьалха кхоачашъяьй шера йоагIа план, 1958 шера йоагIачох 334 метра бурув а техад. Промысловикаша шоашта хьалхашка декхараш оттадаьд: 20-ча октябре мехкдаьтта даккхара 10 бетта боагIа план кхоачашъе.

Кагийча наьха новкъосталца

Нохчий-гIалгIай республика юхаметтаоттаеш Коммунистически партес а советски Iаьдало а баьча соцамах дукха гIалгIай дезалаш цIабаьхкаб Назрановски районе. Ха яха къоаналла кIалбиса а дегIах эйп кхийтта инвалидаш болаш а болча наха чуIе цIенош хьалдарна гIоделга тIа а ийца доккха новкъостал даьд царна республикерча комсомольцаша а кагийча наха а. Вай республикерча кагийча наха 500 гаргга цIа хьалде кхоачам хиллал гIишлоний материалаш кийчъяьй къоаноштеи инвалидаштеи долча новкъостала.

ЧIоагIа къахьийгар торо йоацача наха цIенош хьалде Наьсарен-Вокзалерча комсомольцашеи кагийча нахеи. Дика цIенош хьалдир кагийча наха инвалид волча Газдиевна. Ялх эзарнел дукхагIа кирпишк йир цар цу цIенна. Газдиевна цIенош деча метте тIехдика, хьинарийца балхаш дарца белгалбаьлар кагий нах Мальсагов Або, Ильясов Заьламха. Хаутиева Хани иштта кхыбараш а.

Иштта гIодир комсомольцашеи кагийча нахеи Доскиева Фадимана цIенош де а. Шоаш кирпишк а хьаеш, йокъаенначул тIехьагIа шоаш даькъ тIа хьата а озаш кагийча, наха доккха диъ цIа деттар Доскиевана. Доскиевана цIенош деча метте къаьстта белгалбоалаш дика къахьийгар Зейтов Мухарбика, Альдиев Мурада Ахильгова Басирата, Созонов Юрес иштта кхыбараша.

Иштта кхы дуккха а да Наьсарен районе кагийча нахеи комсомолашеи гIодарца хьалдаь нах чуIеш дола цIенош. ЧIоагIа лоархIам болаш дика гIулакх да комсомольцашеи кагийча нахаи даьр.

Дешархоша деш дола новкъостал

Назрановски районе масса отделенен кхашка дика хьийкъа латташ хьажкIаш я. Уж чехкагIа чуэца гIерташ ба беррига районера къахьегамхой. Царна нийса из дика хьийкъа ялат чехкагIа чуэцара духьа чIоагIа новкъостал деш ба Назрановски района. Юкъерча школера дешархой. ХIара денна хьажкIаш чуэца болх бе ухаш цу школера 30 саг ва. Царех къаьстта дика болх беш ба Оздоев Р., Дотмурзоев, Пугоев, Томова, Маисеева, Богатырев, иштта кхыбараш а. Царга из болх дика а цIена бейташ, шоаш а болх беш ба хьехархой новкъ. Ситини., Малиеви. Иштта районерча отделенешта чIоагIа новкъостал деш ба юртбоахаман техникумера студенташ а.

В. БОГАТЫРЕВ.

Критика—партен низбола герз да

Укх деношка Грозненски ройна № 1 йолча шуран совхозе партийни отчетно-харжара собрани хиннай. Партбюрон секретара новкъ. Волковс яь отчетни доклад ювцаш, къамаьлаш даьчар белгалдаьккхар совхозо юрта боахам айбара лоархIаме толамаш даьхалга. Цхьабакъда, дукхагIа хозаш хиннар-м кхоачамбоацарий критика яр. Дуккха дийцар коммунисташа кхы дIахо шоай колхоза боахам дегIабара пайдане дола гIулакхаш.

Коммунисто новкъ. Смонарь белгалдаьккхар партбюрос совхоза дирекцен балха контроль ца лоаттаяр. Совхозе йолаш йола техника во болх беш я. Гурахьа дувш дола ялат дIадераи зябь ахараи совхоз тIехьаийсай. Хьайбаш леладеча фермашка а боахама кхыоча отраслешка а халагIа йолча процессашта механизаци яц еш. ДIахо новкъ. Смонарь белгалдир совхозе директораш дукха хувцабалар (отчетни хана виъ директор) совхоза балха чIоагIа Iаткъаш хилар. Цу гIулакха бехке яр хьалха хинна совхозий треста управлени.

Коммунисташа н.н. Щегловас, Клименко партбюрона критика йир массаво — политически болх ладара лелабара. Совхозе культурни учреждениеш во болх беш я. Художественни самостоятельность яц, дешархой конференцеш, агитаторий совещанеш хилац.

Собране къамаьлаш даьчар белгалдир партбюро а совхоза дирекци а болхлошта вахара хьалаш Iалашдара йоакхо еш ца хилар (баракашта ремонт яц, бани яц, болхлошта укх шера бешамаш еннаяц) социалистически яхь во вIашагIъелла хилар (совхозо яхь лаьцай Ермоловски совхозаца. Бакъда, дIа-юха водаш саг вац, хIаьта из деррига гIулакх ший лоIамах а дитад).

Къамаьлаш даьчар дийцар совхоза директора новкъ. Ревякина а партбюрон секретара новкъ. Волкова а балха кхоачамбоацараш. Совхоза директор болхбошца гIожа ва, цар вахара йоакхо еш вац, хIаьта совхозе керда баха хейшача нохчаштеи гIалгIаштеи цIенош хьалдара де дезача тайпара гIо деш а вац.

Собрани дIаяхар боккъонца йолча критикаца. Цо гIо дергда кердача партбюрона партийни болх лоархIаме тоабе.

ССКП Грозненски райкома Оргтодела заведующи Ф. Васильков.

Кирпишк йоттача цеха къона начальник

Укх шера 17 августа ВЛКСМ-а Наьсарен райкома хьожаваь Наьсарен вокзалерча «Красный октябрь» цIерах йолча кирпишкий заводе балха вера Гагиев Махьмада Къурейш. Ше балха хьаоттарца хьагойтар Гагиевс шийх дикагI вола организатор хург хилар. Дерекце цунга кулгал де аьнна кара елар кирпишк йотта цех. Цеха гIулакхаш ладаро дар йоах Гагиевс, ше начальник вахача цехе: къахьегама дисциплина вIалла а яцар.

Ден распорядок лелаеш цхьаккха а вацар. Цкъара-чоа духьаленаш йоара цхьацца болча болхлоша. Цхьабакъда, цу духьаленашка ладувгIанзар къонача цеха начальника. Болхлошта юкъера къахьегама дисциплина йохаераш гулбаь ший кабинет чу а бига царца дика дийцар цо. Цхьабакъда, цунах дика ца кхеташ бисараша юха а доладир шоай къаьнара гIулакх. Гагиевс шозлагIа а, дийцар дика ца кхеташ бисача болхлошца. Цул тIехьагIа н. Гагиевс белгалбаьнна бола къохьегама дисциплина йохош хиннараш кадрай отделан распоряженех дIабахийтар.

Ала дезаш да Гагиева болхлошца яь беседаш зийхьа йовнзар. Ерригача дерекцена балхатIа еча духьаленца бIагал ваьнна вар тачкавоз вола Могушков Iиса. ХIанз Магушков Iийсайх дика болхло хиннав. Дика болх беш ва нов. Ильясов Мухьмад, цун плана хьокхам 176 процент ба. Иштта дика болха я всадчица нов. Резинкина Екатерина. Бакъда, цеха начальника н. Гагиев валца гуш-м бацар цар дика болх.

Ший цеха коллектива юкъе а, завода дерекцен а, парторганизацен а, комсомольски организацен а хьалха дика авторитет йолаш ва къона цеха начальник вола нов. Гагиев.

ЭГИЕВ ХЬ.

Дика къахьегамхой бола артель

Назрановски районе я Шаумяна цIерах йола артель. Цу артеле цхьа цех я барзкъаш тегаш, шоллагIа йола цех когий гIирс тоабеш. Цу артеле болх беш шоай декхар тIехкхоачашдеш, тоаеш йола хIама дика тоаеш, тегаш яр дика тегаш дукха гIалгIай мастераш ба.

Царна юкъе къаьстта шоай декхар тIех кхоачашдеш ба когий гIирс тоабеча цехера мастераш: новкъ. Уманов Хашима ший болха боарам кхоачашбу 170 процент, иштта шоай болх тIехлелабу новкъ. Горонов Сулейма — 140 процент, Мартазанов Гирихана — 150 процент, Ужахов Салимхана — 124 процент. Ерригача артело а сентябрь бетта план кхоачашъяьй. Иштта октябрь бетта цар тIаийцад шоашта декхар, сийлахь-йоккхача октябрьски социалистически революцен 40 шу дизара сийна шоай болх кхы лакхбе, аьнна. Иштта дика болх беш ба барзкъаш тегача цехера мастераш Абадиева Рукъи, Тангиева Дугурхан кхыбараш а.

В. БОГАТЫРЕВ.

Гурахьа дувш дола ялат дIадийна даьннад

Каргалински районера «Красный пахарь» яхача сельхозартела ялаташ леладечар Сийлахь-боккхача Октябра 40 шу дизара сийна социалистически яхье а бувлаш, керда коталонаш яьхай.

Укх деношка из колхоз гурахьа дувш дола ялат дIадийна яьннай.

Гурахьа дувш дола кIаи, рожи 1.100 гектара тIа дIадийнад. Юкъара хьайбашта хадданза доакъар хургдолаш колхоза къахьегамхой планал совгI мошача доакъара рожь дIадувш бохк.

Ялат ханнахье а дIадийна йисте далара чIоагIа новкъостал дир Каргалински МТС-а механизатораши, колхозникаши вIашагIкхийта болх барах. Хий тIа диллача лаьтташка ка бола ялат хьалкхедара агротехника дика лелаеш, хIара дийнахьа шоашта боагIа боарам кхоачашбеш балхаш деш ба тракторист Архиш Ключков, ялат дIадувш бола Ивлий Кабанов, Михаил Волков, иштта кхыбараш а.

ХIанз колхоза кхашкара чу ца эцар юхе йиса хьажкIаш чуэцаш латт, хьайбашта даар хургдолаш гIадамаш чуэцаш латт, хIаьта комсий гаьнаш дIакъовла балхаш деш а латт.

Социалистически Шолжа-гIала

Нагахьа санна бийсана Шолжа-гIалийга шо хьоже, бIаргагуръя шоана дуккхача сийрдача лампаша хозъяь лохача моттиге улла йоккха город; дийнахьа — саг цецвоаккхаш дукха гаьнаш, гаьнна нийсача мугIарех дагIа цIенош, юкъе а йисте а—массанахьа урагIаяха башенни кранаш.

Иштта я промышлени Шолжа-гIала — Нохч-гIалгIай АССР-а столица.

Дукха хIама ца эшаш 140 шу хьалха Кавказа лоамашта юххе Грозная яха гIала яр йилла. 1871 шера цунах город а яь, Шолжа-гIала (Грозный) аьнна цIи тиллар. Цу хана цун чу бахар 3 эзар гаргга нах. Из бIеха, безаме йоаца городок дунена йовзанзар даха бIаьшере чакхйоаллаш машинаькъо мехка юкъанца бувзам а баь, хIаьта XIX бIаьшерен юххаьанца денз уккхаза доаккхаш хинна мехкдаьтта чухьарчеи арахьарчеи базара тIа кхаьчча мара.

Шолжа-гIали тIа йолаелар «доккхача» мехкдаьттан зама. Йистошка гIолла гучаювл йоккхий промыслаш. (Стари промыслаш, тIаккха Нови промыслаш). Машиннаькъа уллув гIолла хьалъэйттар нефтеперегонни (мехкдаьттах тайп-тайпара продукташ йоаха (заводий бIаргча мугI.

Мехкдаьттан низболча фонтанашта тIагIерта доладелар капиталистий сутара тIаьнаш. Мацалои къелои тоIабаь бола эзараш хула нах царна къахьега дезаш бар. Лаьтта кIалхара «Iаьржа дошув» хьал а доахаш, Капиталистий кисаш боккъонца долча дошох хьалдиза гIо де дезаш бар уж.

Доккха дац Шолжа-гIалан истори, цхьабакъда дукха сакъердамеи лоархIамеи гIулакхаш долаш-м да из. 1913 шера Шолжа-гIали тIа бахача нахах 30 эзар саг хулар. Промышслашка а заводашка а вIашагIкхеташ латтар Къилбаседан Ковказа хьалхарчарех хинна болхлой класса низбола отряд. 1905 шера хиннача революце Шолжа-тIалан нефтяникаша дукха забастовкаши демонстрацеши йир, хIаьта цхьайола коталонаш а яьхар. Цхьабакъда къаьстта чIоагIа тIом бир Шолжа-гIалан болхлоша Къилбаседан Ковказе Советски Iаьдал оттадеш.

Кавказе С. М. Кирови, Г. К. Орджоникидзеи санна бола гIорбаьнна деятелаш бахкийтача большевистски партес кулгалдарца Шолжа - гIалан пролетариат толаме латаш яр моттигерча контрреволюцехи кхыча мехкий интервентехи.

Сийлахь-боккхача Октябран историн чу даиман хургболаш юкъебахаб Шолжа-гIали тIа хинна БIаь ден тIом. 1918 шера августеи-ноябреи грозненцаша майра бохабир белоказакий бIи, цун низ дукхагIа боллашехь а. БIаь дийнахьа хиннача тIема тIа турпален гIулакхашца белгалдаьлар ЦIе Эскар, хIаьта промыслайи, заводийи, машинаькъеи болхлой чу боагIаш хинна Пролетарски батальон. Цу турпален къовсама доккха гIо дир нохчий къама сийдолча кIанто Шерипов Асланбека кулгалдеш хиннача нохчий ЦIеча Эскаро.

Даьхенна цIаккха бицлургбац Шолжа-гIалан болхлоша Деникина духьал лоаттабаь къовсам а. 1920 шера март бетта ЦIеча Эскарои партизаний отрядашеи лелхабир городера деникинцаш, хIаьта Сийлахь-Боккхача Октябра даиман хургйола байракх хьал а техар. Мехко доагIача бесса белгалдаьд Шолжа-гIалан пролетариата гIулакхаш. 1924 шера цунна ЦIеча Байракха орден елар.

МостагIий бохабаьчул тIехьагIа Шолжан-болхлой болабелар еха а кегаенна а хинна мехкдаьттан промышленность юхаметтаоттае. Йохаяь хинна скважинаш тоаеш яр, кердаяраш хьаелаш яр. Турпале къахьийгар, нефтяникаша мехка социализм оттаяр доладеннача хана. Хьалхара пятилетка шин шераи ах шераи кхоачашъяра Шолжа-гIалан болхлошта 1931 шера лакхагIа дола правительственни совгIат — Ленина орден елар.

ТIеххьара шовзткъа шу, боккъала аьлча, эггара дикагIа йола зама хиннай нефтяникий сийдолча города историн чу. Къулбехьара а къилбаседара а, хьалха санна, города го баь, бIаш хула вышкаши станокаш — качалкаши латт. Цхьабакъда хIанзара промыслаш хьалха хинначарна тара-м яц. Скважинаш штангаш Iочу а етташ яьха зама йицъенна дукха ха яьннай. Скважинаш чура мехкдаьтта желонкаца — йIаьха ший тайпара йолча ведраца — хьалдоахар хьалха. Халеи кхерамеи бар нефтяника болх.

Штангана метта ротор, тIаккха турбобур ера. КIоарггача скважинашкара мехкдаьтта даха йиш хилар. ЦIелеторгаш санна леталуш хиннача дахчан вышкашта меттел аьшка вышкаш оттайир. Ерригача къаьнарча говза йоацача машинашта меттел дика хьаяь оборудовани оттаяьй. ХIаьта укх сахьате еррига скважинаш телеуправлене яхара декхар толаме кхоачашдеш а латт.

Шолжа - гIалан мехкдаьтта лохараша тIеххьарча шерашка вай Даьхена дикагIа дола мехкадаьтта дола дукха моттигаш лехай. Уж моттигаш болхбе йоалаелча лоархIаме лакхадаргда Шолжа-гIали тIа а ерригача Нохч-ГIалгIаче а мехкдаьтта даккхар.

Шолжа-гIалах мехкдаьттах тайп-тайпара продукташ йоаха йоккха центр хиннай. Заводаш гIоръяьнна тоаенна хиларах ший мехкдаьтта тоъац Шолжа-гIалана. Из массанахьара а хьакхухьаш да. ХIаьта цу дерригача мехкадаьттах боккъонца йолча установкашца бензин, фатаген, даьтташ, парафин, кокс халкъан боахама эшаш йола кхыйола продукташ а йоах.

Шолжа-тIали тIа, мехкдаьттан заводаш а, машинаш хьаю завод («Красни молот») а, кхыйола заводаш а я. ХIаьта Шолжа-тIали чу хьаеш йола электроэнерги Къилбаседан Кавказа дуккхача промышленни централшка а йода.

Советски Iаьдал латтача шовзткъа шера боккъонца хувцаденнад города деррига сибат. Революци хилалехь Шолжа-тIали чу доккхий цIенош геттара кIезига дар. Городадай-нефтепромышленникаш наха чубаха цIенош хьалдара йоакхо еш бацар. БIехача улицашка гIолла догIа дилхача дIаваха йиш йолаш яцар. ХIанз овлангара хувцаеннай город. Йоккха промышленни культурний центр хиннай цунах.

Къаьстта лоархIаме боаржабеннаб нах чубаха цIенош хьалдара болх. ХIанзехь а городе хьалдаь дукха нах чубаха цIенош (дукха этажаш яраш а, цхьацца эттаж яраш а). 1957 шера хьалдаь йистедаргда 60 эзар квадратни метр хула цIенош (1956 шера даьчарел шозза дукхагIа!).

Капиталистий Iаьдал дIадаьккхачул тIехьагIа мара гучайовланзар низбола водопровод, канализаци, трамвай. Дукха улицаш асфальт йилла, электрически свет йолаш а я. ТIеххаьрча шерашка эзараш хулча квартирашка чу газ йиллай. ЦIеношта теплофикаци яра болх а болабаьб.

Города организацеш хIанз гаргарча шерашка массанена а чуховша цIенош хургдолаш цIенош хьалдара планаш кийчъеш я. Шолжа-гIали тIара нах тешаш ба цIеной проблема кхоачашъяь хургхиларах.

Цул совгI, городе хьалъеш школаш, детсадаш. керда драмтеатр, телецентр я.

Шолжа-тIала социалистически культуран йоккха центр хинна дIаэттай. 50 школе деша дагIаш 30 эзар бер да. Шин эзарал ах эзарал совгI кагий нахи мехкарийи къахьегаман резервай школашкеи училишешкеи деша багIа. Ялх эзар студент деша вагIаш йола нефтяной педагогически институташ я.

Боккха болх лелабеш я Iилма-тохкама институт, нефтяной институт, мехкдаьттан предприятешта проекташ увттаю институт. Дукха ха йоаццаш вIашагIъелла я нохч-гIалгIай историн, метта. литературан Iилма-тохкама институт. Шолжа-гIали тIа 130 эзар совгI дешархочоа гIулакх деш 148 библиотека я, амма революци хилалехь городе цхьа библиотека мара яцар. Городе болх беш театраш, филармони, культуран дворецаш а цIенош а да.

...Дукха ха яьннай къаьнара Шолжа-гIала дIаяьнна. Нефтяникий городах вай Даьхен дика тоаеннача социалистически городех хозагIачарех цаI хулаш латт.

Укх деношка города къахьегамхой кийчлуш ба исторически ди — Сийлахь - боккхача Октябра шовзткъа шу далара цIай — дезде. Предприятешка йоаржаеннай октябран хьалхара социалистикески яхь. Планал совгI йолча продукцен эзараш тоннаш — боккъонца бола тешам ба шоай декхараш цар кхоачашдергхиларах.

Сийлахь-доккха цIай Шолжа-гIалан къахьегамхоша дезду къахьегама кердача коталонашца, адамий хьал-торо тоаярца. Ужаш боккхий беш ба Коммунистически партес кулгал а деш, шоашта бIарга а гуш, городе хиннача Iалаьмате доккхийча хувцамех.

З. БОРИСОВ.

Шолжа-гIала. Культуран парк. И. ПЛИЕВА сург.

Шолжа-гIала. 11-ча августа 1918-ча шера цIерах йолча улица тIа наха чуIе ду цIенош. И. ПЛИЕВА сурт.

Советски литература наха юкъе дIадоаржадара

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революцен 40 шу дизара ди дезде кийчбаларна ССКП-н ЦК-ас баьча соцамо советски наьха политически дог айдаьд.

Советски халкъа кхетама рузкъаш совдахарна, коммунизм хьалъярна, социализм чIоагIъярна вай мехка социалистически яхьа яьржай. Уж декхараш кхоачашдарна, миллионаш къахьегамхой коммунистически кхетабарна дика лоархIаме да советски книжка.

ССКП ЦК-ас Октябра 40 шу дизара ди дездарна кийчбалара баьча соцамо ма яххар арахецаш да дуккхача тиражах В. И. Ленина книжкаш, партийни документий сборникаш, Октябрьски герзашца хинначa восстанен дакъалацархошта дагадоагIараш, Октябрьски революцен, Советски паччахьалкхен, Коммунистически партес социалистически революци а, коммунизм а хьалъяр а вIашагIа доллара хьакъехь, ленински къамий политика, болхлой а, ахархой а цхьоагIон, социалистически индустриализацес а колхозаш яро а толамаш дахара, Советски Iилма а культура а дегIаяра хьакъехь, брошюрай серия я арахецаш. Цу тайпара граждански тIема а, Сийлахь даймехка тIема а, коммунизм хьалъяра советски халкъо даьхача толамий хьакъехьа художественни литература да арахецаш.

Дукха плакаташ, альбомаш, Ленина дикагIа долча суртий репродукцеш, кхыдараш а да. Уж книжкаш, сурташ, шоай ханна къахьегамхошта юкъе дIа доаржаде деза. Цудухьа къаьстта книжка дIадоаржадар болх тоабара чIоагIа лоархIам ба.

ДIахо пропоганда чIоагIъя октябра 40 шу дузаш арахецаш дола литература къахьегамхошта юкъе шерра дIа доаржаде Ерригача Российски советски книжка наха юкъе дIадоаржаду месячник ду.

6-ча октябрь денз 6 ноябрь кхаччалца месячник долча хана вай декхарийла да: Месячник дар гIулакх шерра дIадоаржаде. Книжкаш ийдархой конференцеш е, моттигашкара йозонхой а, книжкаш дешархой хьагулбеш къамаьлаш дайта.

Предприяте а учреждене колхозеи совхозеи книжкаш дохкараш хила беза, книжкай базараш халийта еза.

ХОМЯКОВ,
Нохч-ГIалгIай республикански книготорган директор.

Iаьржа металлолом гулъяра гIулакх айде деза

Iаьржа металлом гулъяра гIулакх боккхача лоархIаме да. Цунах дика кхийтта бац цхьабола кулгалхой.

Iаьржа металлолом гулъяра план Нохч-ГIалгIай АССР-е 1957 шеран 9 бетта 97 процент чакхъяьккхай, хIаьта а дIаяланза йисай 907 тонн. ТIехьа йиса йола металлом дIалуча организацешта юкъе я: Шолжа-гIалан ТЭЦ — 55,7 процент мара кхоачашьяь яц (н. Дуленко), холодильник — 58,5 процент. (н. Рахманин), Промстрой материалан управлени 68 процент (н. Яковлев), Шолжа-гIалан Мрэк Главвторсырьё—77,8 процент (н. Худалей), Главнефтесбыт 87 процент. (а. Кочаров) кхы йола организацеш а. Совнархоза кара йолча предприятеша а металлолом дIалу план 97 процент мара кхоачашъя яц. Металлолом дIалуш геттар во болх баьб районаш: Ножай-юртовскии, Саясановски, Веденски, Ачхой-Мартановски, Малгобекски, Надтеречни. Металлолом дIаялар план ший ханна кхоачаш ца яр бахьан да предприятештеи организацештеикерте латтараша металлом гулъяр а, лораяр а, дIаялар а гIулакх харцахьа леладар.

Цхьа йолча предприятешкеи, организацешкеи телха, болх беш йоаца машен оатхалаши кхы йола оборудовании ший ханна списать ца а деш ют.

Совнархоза кара йолча предприятешка: мехкдаьтта доаккхача промыслаштеи, Старогрознефти, Октябрьнефти, мехкдаьтта чакх доаккхача ГНПЗ заводаши, Крекинзгаводи, ПТК-н яхача мехкдаьттан промыслови управленешкеи йола болх ца а беш, пайда боацаш лаьттах йоахка турбаш лаьттар хьаца а йоахаш Iийнаб.

Iан хана металлургически заводаш металлом кхоачашъярна боаккха лоархIам дага боалаш а, РСФСР Министрий Совета соцам кхоачашбарна а, предприятештеи организацештеи керте бараш декхарийла ба цхьана бетта шой предприятешкеи, кхы бола боахамашкеи пайдана йоахамашкеи пайдана йоаца оборудовани (запчастеши, полуфабрикаташи, йисте яланза йола продукции, инструменташи, хьаяь изделеши кхы йола оатхалаши) гучаяхар болх чакхбакхеи уш описать деш йола акташ, язъеи, списать даь металлолом 1957 шера 15 ноябрь хьатIабалехь Вторчермета дIаялеи.

КОДЗОЕВ А. Х.
Сев. Кав. вторчермета лакхера инженер.

ЛЕНИН

Ленин — из да дунен вахар,
Ленин — дунен къулба да.
Цунах тешаш цун цIц йоахар
Бокъон наьк тIа латташ ва.
Цунца долхаш долча вайна
Дахар, лелар Iазап дац.
Цудухь чIоагIа оарцагIдаьнна
Вай ца хилча мегаргдац.
Цо хьехача новкъа долхаш,
Хало отта тарлургда.
Хало отте, ца а вохаш,
Латта веза. Цхьабакъда...
Ханза санна кIаьд хье венна,
Наькъ тIа водаш отте хье.
Ер ма боккха болх ба, аьнна,
Халонех хьо ца вухье, —
Ленинца хьо дагавала,
Цо хьо наькъ тIа воаккхаргва.
Харц ца луви Iа бакъдар
ала,—
Бакълувш вар цун боча ва.

ОКТЯБРАЦА

Октябраца лув со майра,
Октябраца ваьнна кура,
Октябраца кхувш се
воагIандаь,
Керда дуне доладелар
Къахьегам ший новкъа балар
Октябраца даьккха доландаь.
Тахан язде дог са доагIа,
Дешаш ше-шегI
вIашкадоагIа,
Октябраца гIа вай майра
боах.
Октябраца, ка ца агаш,
МоастагIашта бирса етташ,
Яьккха бокъо вай дегашка ях.
ДIаухаргда долха шераш,
Толам даим вайга болаш,
Партес бокъон новкъа
кхувландаь, —
Хьоча новкъа къулба хинна,
Ше дуненна везавенна,
Латташ турпал — Ленин
воландаь.

ХЬ.-Б. МУТАЛИЕВ.

40 шу хьалха

Герзацара восстани кийчъяр

Корниловцаш бохабьчул тIехьагIа революцен дегIаяр кердача лагIа тIа даьлар — из яр герзаца яь восстанен кийчо ю ха. Буржуазецеи хIаьта эсерийи меньшевикийи соглашательски партештеи духьал лоаттабеча къовсамца большевистски парти болхлойи, салтийи, ахархойи чIоагIа йола революционни фронт еш яр.

Мехка политически гIулакхаш белгалдоахаш 29 сентябре (12 октябре) ЦК-га дахьийтача письмон тIа В. И. Ленинс яздора: «Кризис хьатIаэттай. Эрсий революцен хургдар карта тIа оттадаьд. Большевикий партен сий далар ца довр къоасторгйола ха хьаэттай. Мехкашта юкъерча болхлой социализма тIехьа йолча революцен деррига хургдар карта тIа оттадаьд.

Кризис хьатIаэттай... «(В. И. Ленин, соч., т. 26, 59 оагIув).

Партен ЦК-ас вIашагIа а ехка Владимиреи, Москвеи, Тифлисеи, Минскеи, Екатеринославеи, Петроградеи, мехка кхыйолча йоккхача центрашкеи хинна партийни конференцеш герзаца йолча восстанен кийчо яра хьакъехьа чакхъяьлар. Мехка цхьайолча районашка большевистски лозунгашца Советий съездаш хилар.

7 (20) октябре Выборгера Петрограде юхавера В. И. Ленин.

10 (23) октябре хиннача Центральни Комитета исторически заседане герзаца йола восстани тIоттае аьнна соцам бир. Шай къамаьлаца В. И. Ленинс белгалдир, восстанен хьалаш хьатIаэтталга а, хIаьта восстанена масса оагIонгахьара технически кийчо яр

Ленин Путиловски завода красногвардейцашта юкъе (1917 шу). (Художника А. И. Лаврова яь плакат).

Фотохроника ТАСС.

хIанз чIоагIа лоархIаме долга а.

Кхы ца говрш восстани гIоттаяра хьакъехьа йолча Ленински курса духьал къамаьлаш дир Каменевски Зиновьевси. Бакъда ужаш юха-м техар. Восстанен хьакъехьа йола ленински резолюци директива хинна дIаэттар партена.

Герзаца йола восстани кийчъеш большевистски партес восстанен хьакъехьа болча марксистско-ленински хьехамца кулгалдора. «Гунахьа доацачун хьехамаш» яхача статьяна тIа В. И. Ленинс яздора,.. герзаца йола восстани политически къовсама ший тайпара дикка уйла е езаш, къаьсттача законаша леладу гIулакхаш» хилар. Цу статьяна тIа цо белгалдоакх герзаца йолча восстанех йоккха говзал лоархIаш хиннача Карла Маркса дешаш. Цо говзала керттерча хьалех Маркса къоастадора.

1) Восстанеца цIаккха ловзар ца дар, амма из йолаеш из чакхъяккха езилга ховш хилар.

2) Керттерча моттиге, керттерча хана низаш дукхагIа гулде деза, хIана аьлча, кийчо дикагIа йолаши, тIема гIулакх дикагIа вIашагIделлаи волча моастагIчо хIалакбергба гIайтараш.

3) Восстани йолаяь яле деррига низаш тIадахийта, юха ца доалаш, тIагIертта лата деза. «Лорабалара гIулакхаш леладар герзаца йола восстани яьчарна балар да».

4) МоастагIчоа цIаьхха, цунна дагадоацача хана, цун бIи боаржабенна, дIа-хьа къаьста болча хана тIаккхача веза.

5) ХIара денна (ала йиш я: хIара сахьата, нагахьа санна гIулакх цхьан городе мара деце), зIамига даьха а, толамаш даха гIерта веза, масса хана «моральни тIеххилар а лоаттадеш».

Восстанех йола уж К. Маркса положенеш дIахохьош Ленинс белгалдора динза даргдоацараш: «Вай керттера кхо низ — флот, болхлой, эскараш — а) телефон, б) телеграф, в) машиннаькъа станцеш, г) тIаьш эггара хьалхагIа фунагIа даь а хьалувцараи, мелла чIоагIа зе из бахьан кхете а, дIа ца хецаш соцадараи вIашагIтоха деза...

...Питера го бар а, из хьакъоастаяр а, флотеи, болхлойи, салтийи комбинированни низаца из яккхар а. Из декхар кхоачашдара говзали кхозза дукхагIа майрали эш. (В. И. Ленина Соч., т. 26, 152 оагIув).

Восстанена практически кулгалде большевистски партен ЦК-с 12 (25) октябре Военнореволюционни комитет вIашагI а еллар, хIаьта из герзаца йола восстани кийчъяреи дIаяхьараи боккъонца орган хинна дIа а эттар. Петрограда ВРК председатель Н. И. Подвойский вар.

16 (29) октябре большевистски партен Центральни комитето Петроградски Комитета, ТIема-эскара организацен, Петроградски Совета, профсоюзий, фабзавкомий викалаш а болаш шеръенна йола заседани вIашагIтехар.

В. И. Ленинс 10 (23) октябре ЦК-с баь соцам дIаккхайкабир. Моттигерча докладаша боккъонца бакъдир В. И. Ленина яьхар нийса хилар: адамаш восстани гIоттае кийча дар.

РСДРП(б) ЦК шеръеннача заседанес 10 (23) октябре герзаца йолча восстанен хьакъехьа яь резолюци чIоагIйир.

Цу заседане восстанен кулгалде партийни центр хержар. Цунна юкъе бар: А. С. Бубнов, Ф. Э. Дзержинский, Я. М. Свердлов, И. В. Сталин, М. С. Урицкий. Военно-революционни Комитета керттера кулгалдер партийни центр яр.

16 (29) октябре хиннача ЦК заседане Каменеви Зиновьеви юха а духьал бар герзаца йолча восстанена. 18 (31) октябре «Новая жизнь» («Керда вахар») яхача меньшевистски газета араяьккхача шоай статья тIа кхайкадир цар большевистски парти герзаца йола восстани кийчъеш я шоаш цунна раьза а бац, аьнна. Из дар Iалаьмате доккха а бIеха а оакхал. В. И. Ленинс кхайкадир тийшаболх баь Каменеви Зиновьеви, сийдоацча балар царех революцен штрейкбрехераш аьнна цIи а тилла, хIаьта ужаш партена юкъера дIабаханза баргбац а аьлар.

23 октябре (5 ноябре) Петроградски Совета пленуме Троцкес къамаьл дир Советий II съезд хьаеллалца восстани гIоттае йиш яц, аьнна. Из дар хьалкхийна восстанен гIулакх тIехьадаккхари, хIаьта восстани гIоттаргйола ди моастагIчунна гучадаккхари.

Временни правительствос шийна могар дир большевикий партен ЦК-и ВРК-и восстанен кулгалду штаб йохае гIерташ. 19 октябре (1 ноябре) Временни правительствос шийна тешшамегIа хийтта эскараш фронтера хьадийхар. Петрограда улицашка гIолла къайлагIа оттаяь посташ яр. Зимни двореце чу пулеметаш яр. Временни правительство гIертар. Советий II съезд хьаеллалехь цхьа ди хьалха большевистски партен ЦК-и Военно-Революционни комитети чу хина Смольни йохае.

Цхьабакъда, моастагIий цхьанна хIаманца а новкъарло е йиш йолаш бацар герзаца йолча восстанена. Временни правительство яхара деноши сахьаташи хьада даьннадар.

21 октябре (3 ноябре) Петроградски гарнизона масса эскара частешка Военно-Революционни комитета комиссараш бахийтар.

Заводашка а фабрикашка а вIашагIъехкаш болхлой дружинаши красногвардейски отрядаши яр.

Массанахьа а герзаца йолча восстанен кийчо яр еш латташ.

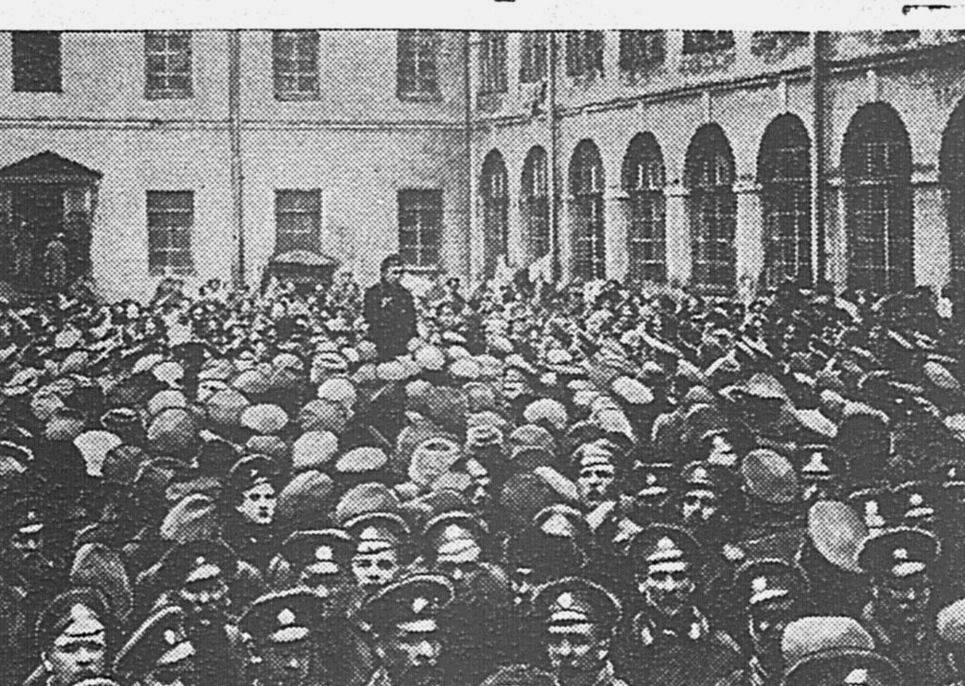

СУРТА ТIА: Петроград. Октябрь 1917 шу. Гренадерски казармашкара митинг. Балтийски флотера матрос къамаьл деш воал. (СССР-а паччахьалкхен революцен музея фондашцара).

ГЕРЗАЦАРА ВОССТАНИ КИЙЧЪЯР.

Сурта тIа: Красни гварди. Чита 1917 шу. (СССР-а паччахьалкхен революцен музея фондашцара).

Вежарий совгIат

Коммунистически партен XX-ча съездо даь соцамаш кхоачашдарца Нохч-ГIалгIай республика юхаметтаоттайича гIалгIай шоай мехка цIабаьхкача денз вIаший гIулакхаш долаш ба Къилбседан ХIирий мехкара Орджоникидзевски района «Заветы Ильича» яхача колхоза колхозникаши МагIалбикерча «Ингушски» яхача совхоза болхлойи.

Йоккхача Ачалкхерча отделенен болхлоша шоашта даь новкъостал дага доагIаш а, цу гIулакха баркал оалаш а ба «Заветы Ильича» яхача колхозера колхозникаш.

Дукха ха йоацаш цу колхозерча колхозникаша соцам бир «Ингушски» совхоза совгIата племеной IайгIар яла аьнна.

СовгIат хьаэца бахар ССКП МагIалбикан Горкома секретарь новкъ. Тебоев Тархан, совхоза директор новкъ. Аликов, цун заместитель новкъ. Дзортов Махьмад. СовгIат хьадала пулбеннарашца бар ССКП Ордожникидзевски райкома секретарь новкъ. Хатагов, Райсовета исполкома председатель новкъ. Хмаров, «Заветы Ильича» яхача колхоза председатель новкъ. Никовирин.

СовгIат хьаденнараша а хьаийцараша а къоабал дир Къилбседан ХIирий республикани Нохч-ГIалгIай республикани къахьегамхошта юкъера вошал, доттагIал, коммунистически партес дIахьош йола ленински нийса къамий политика.

ЦУРОВ.

Ленина хьехамца

Сийлахь-йоккха Коммунистически парти вIашагIъеллача, дунен тIа эггара хьалха болхлойи ахархойи доале латташ йола социалистически паччахьалкхе оттаяьча адамий доттагIчун — Ленина — хьехамаш цIаккха а кхоачалургдоацаш дукха да. Цу ганза юкъе мелла ха дIаяхача лоархIам кIезиг лургбоацаш, даиман вай никъ сийрдабоахаш ба хьатIакхувш йола къона тIехье кхетамца кхеяра наькъаш дувцаш Ленина баь кIоарга хьехам. Васкет даь Ленина тIа мел дилла гIулакх, массайолча оагIонашкара тIагIерташ хиннача моастагIашка цIаккха а бIех ца дайташ, бIарга-са санна, лорадеш хьаенай вай парти, хьадаьхкад деррига советски адамаш.

Дуккхача шерашкахь хургдар а довзаш, гаьннара дар а гуш хиннав Ленин. Советски Iаьдал ма этте а, къона Советски республикагара а ялалехь хIалак е дагахь гобаьккха тIагIийртача империалистически паччахьалкхений духьале а, мехка чура контрреволюди а йоха а яь, вай мохк ший низ бола ткъамаш кхоачаш доаржадаь а балалехь Ленина кIоаргача хьаькъала сийрдда гучадувлар коммунизм хьалъеш де деза Iалаьмате доккхий балхаш. Ленина геттара дика ховра «коммунизм хьалъе езараш кагий нах болга». Цудухьа тIаккхувш болча кагийча наха хьалхашка латта керттера декхар белгалдаккха хадданза къахьегаш вар сийлахь-воккха Ленин. Кхы къаьгагIа, кхы нийсагIа, кхы лоацагIа де йиш йоацаш белгалдир Ленина из декхар комсомола III-ча съезде шедаьча къамаьлаца — коммунизм Iомаелга да из, аьнна.

Кагийча наьха бахара эггара чIоагIагIа эшаш а, уж ха гIерташ а долча деша къоастам беш дешаш дар уж баьччан дешаш. 1920-ча шера Ленина даь къамаьл хIанз а ший лоархIам кIезиг баланза, дукха дIайодача хана а царна никъ сийрда боахаргболаш къамаьл да. Коммунистически кхетамца вай бераш хьалкхедара даькъе цIатIа а школашка а де дезарий керттера никъ хьахьокхаш, ужаш къоагадеш хиларца да Ленина къамаьл селла низ болаш.

Вай мехка дешара гIулакх а, кагий нах кхетамца кхебара гIулакх а леладе дезаш бола кертера никъ укх дешашца белгалбир Ленина: «ХIанзара вай нах кхетамца кхебелга, Iилмаш довзаш, дешар ховш уж белга коммунистически моралах уж кхебеш хила деза».

Ленина из васкет кхоачаш а деш, вай партес а паччахьалкхено а, школаша а дезалаша а хьакхебаьб шоай са санна Даьхе а езаш, Ленина гIулакх чакхдаккха кийча а болаш бола дукха эзараш коммунизм хьалъераш.

Советски дезалашта юкъе, вай советски школашка Даьхено даиман еча йоакхонца, коммунистически партен кулгалца хьалкхийнаб турпалхой пионераш, турпалхой комсомольцаш: Олег Кошевой, Сергей Тюленин, Люба Шевцова, Уля Громова, Иван Земнухов, Саша Чекалин, Володя Дубинин, Зоя Космодемьянская, Лиза Чайкина, Александр Матросов, Ханпаша Нурадилов, Маташ Мазаев бIаьш, эзараш хиллал бола кхыбараш а. Цар къона шераш, цар уйлаш ювзаенна яр сийлахь - йоккхача Ленина цIераца. Цу цIераца доладеннадар цар вахар, цар денал, цар къонахчал къовсам тIа а къахьегам тIа а совдоахар, чIоагIдора цу цIеро.

ХIара денна, моллагIча юрта, моллагIча городе кагий нах шоаш беча балхаца кхоачашдеш хила беза зIамигадар даь а доккхадар даь а, юкъарча къахьегама декхар, яьхад Ленина. Из Ленина васкет кхоачаш а деш. доккхий патриотически гIулакхаш леладеш ба вай дешархой, пионераш, комсомольцаш. Школашкарча участкашка деча балхашца, сомий бешамаш йогIарца, шоай школаш хозъеш хьегача къийца, тишденна книжкаш тоадарца, колхозникий цIеноцка радио йилларца, кIалбисача боккхийча нахага инвалидашка хьожаш, царна гIулакхдеш хиларца, колхозашта, совхозашта ялаташ чудерзаде, хьайбаш кхеде гIодарца хIара денна юкъарча къахьегамца дакъа лоацаш да советски бераш.

Общественна пайдана болча балхаца дакъа лоацаш хиларо дешархой кхетабу шоаш общественна пайдана нах хиларах, дог долийт юкъарча къахьегамах, совдоакх берий хьаькъал, хьинар, дисциплина. Къахьегамца кхебаро дIайоакх дувцачоаи дечоаи юкъера юкъ, хIаьта из коммунистически кхетамца кхевара керттера гIулакх а да.

Общественна пайдана бола болх кагийча наха хIара денна бе безаш а лоархIаш, В. И. Ленина белгалдаьхад цар керттера декхар Iилмаш Iомаделга хилар. Адамаша Iомаяьча ерригача говзалашца, дуккхача бIаьшерашкахь адамашта хайнарашца ший хьаькъал хьалдизача мара коммунист хулалургвац, яьхад Ленина.

Ленина из кIоарга маIан дола васкет кхоачаш а деш, советски школас бокъонца долча Iилмех кхеду вай бераш, коммунизм хьалъеш беча турпалерча балхаца дизза дакъа лаца могаргдолаш кийчду уж.

Коммунистически уйланца кагий нах хьалкхебара даькъе доккхий хIамаш дуденнад советски школанна, хьехархошта, Советски Союзан Коммунистически партега доал а долаш.

Дерригача дунен тIа гIорбаьнна бола Iилманхой, цIи хеззаь бола общественни деятелаш, литература а искусство а хьалха теттараш, цхьанна хIамах а ца къахкаш, къахьегамхошта пайданагIа хургдола керда гIулакхаш производстве чакхдоахараш Социалистически къахьегама Турпалаш, дукха эзараш хиллал бола вай мехка дикалца гIорбаьнна нах — уж берригаш а Ленина хьехамца, партен кулгалца вай Советски школас хьийха, цо кхебаь нах ба. Ленина хьехамца дунен тIа эггара хьалха латтача, дуненна никъ боахача Iилмах уж кхебаьр, коммунистически уйла царна чуеллар, шоай са а, низ а кхо ца деш къахьегамцара морзо царна еннар, царех общественникаш, гуманисташ, турпалхой баьр советски школа я.

Ленина хьехамца къона тIехье хьалкхееш школаша беча Iалаьмате боккхача балха даиман новкъостал деш я комсомол, Ленина цIерагIара пионерски организаци, советски дезал. Цар массане а вIаши цхьана барт болаш бу шоай болх.

Ше фронте йодача хана советски школьницас, Ленински комсомола тешамерча йоIо Зоя Космодемьянскаяс ший дневника тIа дIаяздаьдар: «Дунен тIа воаш мел йоаккха ха ираз яхар фуд хьогI яхаш йоакх вай. ХIанз сона хов: ираз да — ший мехка, ший Даьхен гIулакха чухь са доацаш санна майра хилар». Цу кхетаде хала доацаш а, дег тIара доагIаш а долча дешаша хьахьокх эггара ираз долашагIа а, вахарцара морзо чIоагIа йолаш а болча вай кагийча наха хетар, шийна тIа сийлахь-йоккха цIи — Ленин — язъяь йола коталон байракх лаккха айяь болхача кагийча наха хетар.

Ленин веннав! Цхьабакъда, цун гIулакхаш, цун хьехам, цун идеяш, дуне мел латт дахаргда цо мукъадаьхача адамий сийлахь-доккхача гIулакхашца, дахаргда тIа-тIа тоалуш, дегIадоагIаш.

«ТIа-тIа дукхагIа тешам бенна, чIоагIагIа, дикагIа кайоалаш чакхдоах турпала тIулакх Ленина ученикаша, цун низ болча тIехьален даьша», — яьхад Ленина гарггарча доттагIчо, пролетарски писатело Максим Горькес.

ХIама хьадарна низ кхоачаш адамаш хиларах цIаккха а шекца воалаш тешаш вар Ленин, боарам боацаш дукха дезар цунна къахьегама адамаш. Дуне доладелча денз къахьегамхой хьогаш хиннар капиталистий лоалла кIалхара мукъабаьннача наха дерг хиларах массаза а сатийша вар Ленин. Из ишта хила а хилар. Советски мехка санна адамий талантащ дегIаяьхка, лоамех духдувла хи тоатолгаш санна, адамий говзалаш хадданза яьржаь мохк цхьаккаха а бац укх дунен тIа.

ЧугIертта адамашта пайданагIа долчча бесса кхоллам хийцаьр, низ кхоачаш йола электростанцеш ехкар, уж адамашта эшача метте хьунаш егIар, фордаш дехкар, эзар шерашкахь йокъаенна яьда яьсса аренаш, цига хиш а дехка, сомий бешамаш яь дIаоттаяьр, укх дунен тIа эггара дикагIа йола литературан а искусстван а произведенеш хьаяьр, промышленносте, юрта боахаме, культурана керда наькъаш доахар, сигал бода никъ лехар — уж деррига а даьр советски саг ва. Ленина васкеташ кхоачаш деш, сийлахь - йоккхача коммунистически партес кхеваьв из цу тайпара.

Хьехархо—укх дунен тIа мел долча дешаел хьамсаргIа дола дош да.

Шоаъ сийлахь-воккха хьехархо оал Ильичах кагийча пионераша.

Шоай сийлахь-воккха хьехархо оал Ильичах къоначa комсомольцаша.

Шоай сийлахь-воккха хьехархо оал Ильичах дерригача советски адамаша, малхбоаленгара денз малхбузехьа кхаччалца берригача дунен тIарча къехьегамхоша.

Бера хана вай бе доагIа «Ильича береи деша вагIачеи ханара шераш» яха книжка — цу тIара гу вайна шакIа санна цIенеи маьлха зIы санна къьгаи дола Ульянов Володе вахар. Дукха хIамаш хьех цу книжка бераштa: Даьхе мишта еза еза а, Iилмаш мишта Iомаде деза а, вахача метте нийслуш долча воча хIамашца мишта къувса деза а, ший къахьегамцара безам мишта совбаха беза а, новкъостий новкъост мишта хила веза а.

КIезига хьалвоккхагIа хинначул тIехьагIа, комсомоле вода ха кхаьчачул тIехьа цхьаькха книжка хьадел кагийча наха: «Кагийча наьха цхьоагIоний декхараш». Цу тIара деш вай цIаккха а къалургдоаца Ленина дешаш:... «МоллагIча кагийча наьха а, хIаьта къаьстта коммунистически кагийча наьха цхьоагIоний а кхыча организацей а декхараш цхьан дешаца дIаала йиш йолаш дар: декхар — дешилга да».

Кхы а шераш дIадахача, воаш кхийча, деш вай дунен тIа мел волча сага хезаь йола Ленин яха цIи беттагарган тIа латташ дола книжкаш — цар вай цIаккха а кхоачалургдоацаш долча кIоаргача хьаькъалах кхеду, дукха довзийт, хьаькъал лакхду, маьженаш чIоагIъю, низ чубот, адамий иразага — коммунизмага бода никъ сийрда боакх.

Иштта бера хана денз, къона къадаллалца цIаккха а ца къасташ вайца ва вай сийлахь-воккха хьехархо, тешаме доттагIа Владимир Ильич Ленин.

Ленин
хIанз а
Дийна мел барел
дийнагIа ва

яьхад гIорваьнна волча советски поэто В. Маяковскес. Нийса аьнна да из. Дуне мел латт дийна хургда Ленина гIулакхаш.

«ЭгIадаь хьувзача дунен садикъаьча боадон чу Ленина айбаь сийрда ала баьдберзабе могаргдолаш низ укх дуне тIа бац», — яьхад Максим Горькес. Ленина хьехамий сердал дунен тIа чаккхйоалаш яржаш латт. Цу сердалоно дIоахдеш хьест массе а мехкашкарча къахьегамхой дегаш.

Шоай Iоажал гарга ме гIерт дукхагIа хьаьр а дувлаш, хIанз а тIема планаш дагакхоабаш да капиталистически цхьадола мехкаш. Даьх-наьнах воI воаккха, кIантах нускал доаккха, нускалах мар воаккха, миллионаш хиллал дола гунахь доаца адамаш доадергдола бIехьа тIом дагакхоаб цу шин кога тIарча оаккхараша. Цхьабакъда цох хIама хургдац — тIом хьоабе гIертача империалистий тIодаш теда низ кхоачаргболаш ба бакъдолчоаи машараи тIаккхувш бола Ленина мохк, вай советски мохк, дерригача дунен тIа машар хьашт бола къахьегамхой.

Ленин!
Из цIи яьхай,
Йоахаш я,
ЦIаккха яьха яргъяц.
Цун хьаст мийннаб,
Мелаш ба,
ЦIаккха меннабаргбац!
Советски Iаьдал эттача денз

дIадаьнна 40 шу дукха ха яц. Цхьабакъда, Ленина хьехамца, Советски Союзан Коммунистически парте кулгалца цу лоацигача ханна советски адамаша даь Iооттадаьр боарам боацаш дукха да. Советски адамаша доаха толамаш ди-тIехьа кхы а дукхагIа хургда.

Х. ОСМИЕВ.

Советски Iилман творчески денал

Жолио-Кюреца даь къамаьл

Париж. («Правдан» шиий корреспондент). ГIорваьнна вола французий физик Жолио-Кюри чIоагIа гIадваха раьза хилар «Правда» дешаращца говзалца хьаяь Лаьттан спутник Советски Союзе урагIаяхийта дIахецарца дувзаденна йолча шиий уйлашца дага вала.

Спутнико дунен Iилман чухь геттара дукха дешаш гIовттадаьд. Вай корреспондентаца къаьмаьл деш Жолио-Кюрес дийцар цу дешаех Iилман французски наха юкъе дувцарех.

Спутник урагIаяхийта дIахецара лоархIам Iалаьмате боккха ба аьлар цо. Дунен Iилма дегIадара исторен чухь иштал лоархIам бола хIамаш кIезга хиннад. Спутник — Iилман чухь хиннача эггира лоархIамечарех цаI да. Спутник урагIяхийта дIахецаро цхьатарра цецбаьхаб мугIарех бола Iилмана гаьна латта нах а Iилмахой а. Вай Лаьттана гонахьа го боахаш сага кулгаша хьаяь, спутник йолаш хиларах болча кхетамо массанега цхьатарра тамаш ейт. Тхо, Iилмахой, спутника Iилман принципаш дIадувца ховш хиларо тамаш яра кIалхара далийтац.

Са ала безам бац спутник урагIаяхийта дIахецарах дувзаденна малхбоале яьча политически дипломатически йолча заявленех. Iилман общественностах арлда аз. Тхона хов, Iилма а техника а тайп-тайпарча мехкий Iилмахошта юкъе латтача яхьан хьалашка дегIадоагIалга. Цхьанне вокхал хьалхагI Iилман говзал ара йоаккхе технически изображению, е цаI шоллагIчул тIехьавус. Цунца йовзаш я адамех йоалла юкъара оамал, наха дезац цаI шийла хьалха валар, яхь лелаярашха цхьанне толам баьлча вокхар ловцаш доахаш из хоаставар хулаш дале а, из иштта да. Цхьабакъда спутнико цIенхоштта дош хьалхашка оттадир ВIашагIкхийттача Штатий, Англен, Францен Iилмахошта: Советски Союз, советски Iилмахой, техникаш хIана баьннаб хьалха аьнна?

Ала дезаш да цхьабараш жоп дала кийчбеннабар, вожаш жоп дала кийчбаланза бар аьнна. Советски Iилмахошца бувзам хиннараштa ховш дар Советски Союзе Iилмеи техникеи Iалаьмате чIоагIа дегIадоагIаш хилар. Из кIезга да. ЛархIанза дарлдоацаш дар, сат кортамукъа валаро, бахача наьха хьал-торо лакхъяларо Iилман а техникан а хьакъехь дукхха де дезаш хилар дIадехар дика кхетадеча дерригача халкъо СССР-е беш хинна Iалаьмате боккха творчески болх лархIанза барлбоацаш хилар. Цул совгIа, лархIа дезаш дар укх тIеххьарча итташ шерашка «Советски Iилман а техникан а дегIадара гоама така», нагахь санна иштта ала мегаргдале. Тайп-тайпарча шерашка Советски Союзе хиннача объективни зем баьккхачун бIаргашта къайла доалалургдац из «гоама така».

ХьалхагI Iилман кадраш кийчъеш, Iилман материальни база юллаш ха яр, цу хана из «гоама така» меллашха додар урагIа. Цул тIехьагI сихагI-сихагI эйлуш лакхдала доладелар из, тIаккха чехкка лакхделар из. Цунца латт кердача общественон дегIаяра закон. Советски Союзо эггира хьалха спутник урагIаяхийта дIахецар шиий бахьан доацаш хIама дац. Иштта дола малхбузен Iилмал советски Iилма хьалха далар хIара шера каст-каста хургда. Iилман а техникан а дегIадара наькъаш а эргаш да социалистически мехкашка капиталистически мехкашкарчул.

Къаьстта цхьа хьоккхам хьаэцаргба вай. Массехк шу хьалхагI Малхбузерча авиационни пассажирски компанеша кхайкадир Советски Союза дукха ха эш шиий пассажирски авиолинеш сиха лелача биъ мотор боаллача, цу компанешка яраш санна, йолча самолеташца Iалашъе яхаш. Цхьабакъда Советски Союзо гIана тIехьа гIа боккхаш тIехьа кхе а ца гIерташ, хьа а ядь кийчйир «ТУ-104» яха реактивни самолет, цунца этапа тIа гIолла» тIех а яьнна малхбузерча авиолинел хьалха яьлар Советски Союз.

Хулаш дарашца объективни юкъмоттиг оттаяра нах мукъа баха беза цкъа эттар иштта долаш дIадаха деза аьнна тешарахи цунах дувзаденна бакъдолчох бIаргиш дIадувшадарахи. ХIанз дукханешта ховш да Iилмани техникани карагIдаьннарий хьакъехь Советски Союза тIехьа китайски халкъа Республикеи кхыдола социалистически мехкаши гIоргхилар. Масала, Китае хIанзехь деш да вай ханарча физикан хьакъехь дола лоархIамера балхаш. Тешавезаш да, Советски Союз Iилмани техникани хьакъехь тIехьа йиса я яхаш ю пропаганда ехачул тIехьагI Китаен а халкъа демократен кхыдолча мехкий а торонех ала лоралуш цхьабола нах хургхиларах.

Говзалца хьаяь Лаьттан спутник дунен тIа эггира хьалха урагIаяхийта дIахецар Советски Союзе хIана хиннад аьнна хаттар деш, массехк дош аланза дарлдац малхбузен Iилман чухь дукххача шерашка хьадеш хиннача атмосферах. Шерра довзаш да, Советски Союза толамаш-из «цIе пропаганда» я яхар бакъде гIертарех хIама объективни зувш бола духхьал цхьа Iилмахойи техникаши тIехьа хила тиганзар. Официальни политически доктринан тезис юха раьза боацача ВIашагIкхийттача Штаташкарча, Англерча, Францерча Iилман болхлошта духьал яьлар шоаш беча Iилман балха тIехь массадола тайпа говзалца увттаю духьаленаш.

Политически бахьанаш долаш малхбузерча мехкашка Iилман прогресси цивилизации дегIаяра тIехьа къувса Iилмахой цхьадола дакъа Iилман творчество лелаярна эшача дукхача хьалех даьккха да. Масала, укх тIеххьарча деношка из дувцар цхьаболча американски Iилмахоша. ГIулакх цига фаьлгашца дувцача дIаккхоачар. Малхбузен Iилмахошта мукъа лацар цхьа долча дешай хьакъехь «Малхбузен Iилман тIеххилар» толха ца дайта советски Iилмахошца гIулакх хила. ТIехьагI пучадаьннача тайпара, уж дешаш дар Советски Союз цар хьакъехь кхыдолча мехкел хьалха яьнна, цу дешаех духхьал Советски Союзагара Iомавала а мегаргволаш.

Белгалде дезаш да, малхбузехь общественни хьалаша дукхача моттигашка Iилман а техникан а уйла лоадам боацача хIаман тIехь, юстарча новкъа доахалга. Хьаэцаргба вай цхьа зIамга хьоккхам. Цхъаза цецвала мегарволаш хул, наха мабеззара болча пайданах уйла е езача когаметта, конкуренци бахьан духхьала автомашина кердача моделана моллагIа йоаца форма ярна е отделка ярна селлара дукха низаш доадеш хиларах. Iилман а техникан а вай ханарча карагIдаьннарий хьалашка тхона духьал увтт рыцараша шоай герба сурт мишта хувцаргда хьох яхаш шоай корта кIаьдбеш хиннача ханашта тара йола юкъерча бIаьшерашкара психологи.

Вай деча къамаьла темага юхаверзаш, дIахо йоахар Жолио-Кюрес, са безам бар белгал де, хIанз, цIаккха ца хиннача тайпара са мехка къаман хьашташа дIадех Францени Советски Союзан юкъера Iилман а культурни а бувзамаш шерра дегIабоалабар. Къаман хьашташцеи Iилман а цивилизацен а юкъарча прогрессан йоакхо ечеи кулгалца болча французски Iилмахошта шеко хила а йиш яц паччахьалкхений наха хьаяьча йоккха йоацача группо Iалаьмате боккха гIа лувзаш хьалхашка долхаш латтача мехкашцар вIаший опыт эцарах бувзамех къоаставеш доазув увттадаро духхьала зе шоашта дерг хиларах. «Евратамах» а цох тарраpча а организацех дувцача хана, моллагIа дарашха тарра вицвала оттаве йиш яц.

Советски Союза тIеххьарча хана хиннача Iилман а техникан а хьакъехь карагIдаьннарашка гIолла Советски Союзерча экономически гIулакхех а иштта ала деза, хьалха санна юкъе доазув увттадеш латт уж аьнна. Вай ханарча обществе долаш да Iаламан хьакъехь къахьегам бекъаш хилар. Из иштта латт промышленни производствон хьакъехь а. Масала, Францен йохка йиш я Советски Союзага а кхыча социалистически мехкашка а дукхха ара яха еррига торонаш йола, хьаеш бедал кIезга дIайода, масса тайпара йола, нийсса бустам бола прибораш а машинаш а. Тха хургъяр цу мехкашка хадданза а йиза а йола рынок. Иштта Францес а эца тарлургдар Советски Союзагара Франце хьадар рентабельни доаца, кхыдола промышленни товараш, Iилман, техникан экономикан бувзаман кулг кулгаца лаьца дегIадаккха тарлургда.

Говзалца эггира хьалха хьаьча спутника дIахо йодача хана Iилма дегIадоаладарна дергдолчох дувцаш, Жолио-Кюрес а хIанз воацаш волча французски Iилмахочун Ланжевена дешаш доаладир. Цо яьхад дунен тIа эггира хьалха саго ювзаш йола цIи ара яккхарца, сага шийна гуш хиннадац тIехьа тIа йоагIача хана цу дешо саг технически революцен новкъа ваккхар, Iанарахи электричествохи пайда эца йиш йолча цо ше вугалга. Иштта хала да, аьлар Жолио-Кюрес, спутника Iилман а техникан а хьакъехь бола беррига лоархIам чулаца. Астрофизикан, маьлха радиацеи Iомаяра, бутт тахкара, иштта кхыдарий а хьакъехь цу опыта гарггарча хана хургйола результаташ Iилмахошта дика гуш я. Цхьабакъда уж хьалхара гарггара йола перспективаш мара яц.

Спутнико Iалаьмате йоккха керда толчок лу Iилмана, Iилмахой шоай Iилман хьакъехь реалисташ ба. Говзалца хьаяь Лаьттан спутник хьаяр духхьал теоретически дош долча хана Iилман уйла дIахо яха йиш йолаш яцар. ХIанз, из дош бакъдар а хинна дIаеттачул тIехьах, Iилмахой дог ура этта, ца хиннача тайпара йолча энтузиазманца цу доккхача деша карагIдалара тIагIолла керда увттача дешашка «Хьерчалургба».

Къамаьл даь ше йисте воалаш, Жоолио-Кюрес юха а белгал бу дунен тIа эггира хьалха говзалца хьаьча Лаьттан спутника юкъара лоархIам. Советски Iилмахой, йоах цо, цу хьакъехь пионераш а хинна дIаеттаб. Советски Iилмана а техникана а карагIдаьннараш бахьан долаш сага шиий торонаш кхы боккхагIа болча низаца ейзай. ХIанз къаьстта ала йиш йолаш да къахьегамхой, машара, прогрессан, цивилизацен хьашташта маьшара дола моллагIа доккхий творчески гIулакхаш де йиш я.

ЧАХКИЕВ ЮВСАП.

СПУТНИК

Кортамукъа даьнна хьакъал!
Тамашенаш Iа ергъя;
Дуненашта юкъе наькъаш
Сигленашка дохкаргда.
Са Даьхено баь, хьо, седкъа!
Маьрша лела сигал да.
Новкъостий хьа баргба новкъа.
Леларгбац хьо цхьаь бита.
Даьхен курал Даьхен говзал!
Дерриг дуне цец Iа доах.
Дуне хьога ма хьеж сигал,
Iилман говзал кот Iа йоах.
МоастагIашта хургба гоама,
МоастагIий Iа корзагI боах
ДоттагIашта безча хоама
Боккха кхаа хиннаб хьох.
Уол-Стрита «говза» Штаташ,
Яьсса цIогал етта оаш.
Iилма, говзал шоашка хеташ,
ЛерхIаш дар шо духхьал шоаш.
Денгар-денга кIоаргагI, кIоаргагI
Iилма дегIа доагIаргда.
Цунца довзаш Iалам дикагI
Вахар дикагI тоалургда.

Республикански теникий театро нохчий- гIалгIай группе

КАГИЙ НАХИ МЕХКАРИЙИ АКТЕРАЛ ДIАЙИБУ.

ДIаэцалга миштад ховргда: Орджоникидзе проспектан № 99, телефонаца: 2-08-81.

Театра дирекци

Школай директорашка, библиотекай заведующешка, МТС-ай а совхозий а директорашка, колхозий председателашка.

Городской, районни, юртий, школай, совхозий, колхозий, профсоюзни а **технически библиотекашта эша, 1958-ча шера лаьрхIа дола книжкаш Iалашде договораш увттае йолаеннай Нохчий-ГIалгIай Библиотекай Коллектор.**

Библиотекай Коллектора адрес да: город Шолжа-гIала, Августовски улица, 6, телефона № 2-23-88.

1957 шера 5 октября денза 6 октябре хьа тIа кхаччалца ШолжагIалан центральни рынке а, кхы йолча рынкашка а дезача дена хьалха йола.

ГУЙРАН КОЛХОЗНИ БАЗАР ОТТАЮ.

Дезача дена хьалха еча базар тIа вIаштIехьа даьккхад промышленни товарий а гIишлоний материлий а, маьхаш делга.

Дезача дена хьалха йола гуйран базарца дакъа лоацача колхозаштеи, колхозникаштен махбе моттигаш, таразаш, махбеш эшаш йола инвентарь, санитарни барзкъаш, юрта боахам продукташ дIаоттае моттигаш а лургъя хьалхарча аргIана.

Базар тIа болх беш я: чайнеш, буфеташ, эшаш йола мастерскеш, справкай стол.

Шолжа-гIалан колхозни рынкай Управленез Нохч-гIалгIай АССР-а масса йолча районашкарча колхозашка, колхозникашка дехар ду боарам а боацаш юртабоахаман продукташ яхьаш дезача дена хьалха йолча гуйран базар тIа дувла а цу базар юкъе дакъа лаца аьнна.

МАРША ДОАГIАЛДА ШО, ДЕЗА ДОТТАГIИЙ!

Мехка даьттан Шолжа-гIалан къахьегамхошта эгара дикагIа йола юртабоахаман продукташ Iалаш ергъя вай!

Шолжа-гIалан рынкай Управлени.

КОЛХОЗАН БАЗАР

«ГАЛАНТЕРЕЙЩИК» ЯХАЧА АРТЕЛА ПРАВЛЕНЕС

дIахойт учрежденешка а организацешка а **ЙОХКАШ ТРАНСПОРАНТАШ, СОЮЗНИ, ПИОНЕРСКИ БАЙРАКХАШ,** Сийлахь-Йоккхача Октябрьски социалистически революцен 40 шу дизара дезделга хоздарна эша кхы йола а художественни хIамаш хилар.

Укх адресах хатта: Шолжа-гIала, Роза Люксембурга улица, 53.

Политически, художественни, Iилма-технически литература масsанахьа а дIакхачитарна 1957 шера 6-ча Октябре денз 6-ча Ноябрга кхаччалца

Месячник ду

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ КНИГОТОРГОИ, РЕСПОТРЕБСОЮЗОИ, СОЮЗПЕЧАТОИ.

ОАХА ДЕХАР ДУ КНИЖКАЙ ТИКАШКА ДАХКАР.

Тикаш йийла я Iуйрийна 9 сахьат даьлча денз сайрийна 7 сахьат даллалца.

Сийлахь-боккхача Октябра 40 шу дизарца шоай гаргарча нахагеи доттагIашкеи

МОАРШАЛ ДАХЬИЙТА ДИЦ МА ЛЕЛАШ!

ШУН ГIУЛАКХА КИЙЧА Я ТЕЛЕГРАФ!

16 октябре денз 1 ноябре йохьийта моаршал хаттара телеграммаш 50 процент кIезгагI йолча тарифах хьайиъергъя.

Гражданинаш!

Хьалхехь а хьая кIезгагI йолча тарифах йохьийта моаршал хаттара телеграммаш. Оаш аьннача дийнахь дIакхоачийтаргъя уж.

Къахьегамхошта паргIатах хилийта, моаршал хаттара телеграммаш связан отделенеша хьайиъяь а ца Iеш, телеграфа болхлоша а почтальонаша а шун цIатIара дIайиъергъя.

Германски Демократически Республика

Художника Джона Хартфилда суртий выставка хиннай Берлине. Цун дукхагIа дола сурташ 30-ча шерашкахь дехкараш а тIехь, хIанз а шоай политически лоархIам бовнза да.

Сурта тIа: Джона Хартфилда дилла (1932 ш.) «ТIоми декъийн — бIаьхийча наьха тIеххьара догдоахилга я» яха сурт.

Фотохроника ТАСС.

Сирени СССР-и доазо тIа Турки эскаро ю военни маневраш

ПАРИЖ. (ТАСС). «Франс-Суар» яхача газета тIа баьккхаб цу газета Юхерча Малхбоалехьара специальни корреспондента Марсель Нидерганга, турки правительствос «Сирецара гIулакхий кхохкам чIоагIлуш латташ хиларах турки эскаран гуйрийна йола йоккха маневраш дIахо яхьа соацам баьб», яха хоам.

— «Эггара тIехьа арадаьккха герз долаш, ах миллион саг юкъе волаш, йоккха операцеш лелаю эрсии, кертерча даькъе Сиреи доазон дIоахала», — яхаш язду Нидерганга.

Цу операцех хьоадеш хIама а дац. Запасе хинна технически специалисташ арме баьхаб. Цу моттига юкъе чуйоалха районаш дIакъейла зонаш я аьнна дIаккхайкадаьд.

ТIехьарча 10 шера эггара хьалха туркий эскара доккхагIа долча даькъа хьалхагIа шин кIирах мара ца халийта лаьрхIа хиннача, цу маневраш та юкъе дакъа лацар—белгалдоаккх корреспонденто.

Социальни Iалашдара болхлой курсаш

Н. ГI. АССР-а оргкомитето социальни а Iалашдара отделе республикан социальни Iалашдара органий заведующей а, лакхерча инспекторий а квалификаци лакхайоаккхаш бетта йола курсаш хьайийлай.

30 саг ва курсашка Iомалуш. Курсанташа Iомаду, пенсионни законодательство, дукха бераш долча ноаношта паччахьалкхен пособий лу положени, инвалидаш балха увттабу гIулакхаш, лорий-къахьегама экспертни комиссен болх, хIаьта бухгалтерски учет а, отчетность а, кхыяраш а йовзаю царна.

Во лел кино хьокхар

Дуккхача наха пайда эцаш, боккхача лоархIамера искусстван дакъа да кино. Цун керттера лоархIам латт Советски адамашта Коммунистически хьехам а коммунистически общество оттаяра а наькъаш дIахьехарах. Из боккха лоархIам бола, кино хьокхар болх во лел Первомайски районерча Оалкам яхача юрта. Цу юрта дешанза бола нах дукха ба Кинога ца хьажача кхы са къердам болаш хIама дац царна бIаргато. Бетта, шин бетта цкъа мара халац кино.

Советски Союза партес а правительствос а адамашта сердало лойла яха постановлени араялийтай.

Оалкам яхача юртан кулгалхой декхарийла ба каст-каста юрта кино хургдолаш орцагIбала, хIана аьлча дика фильм — Советски наха дика хьехам ба.

ГАЦИЕВ М.

ГIалгIай алфавит (алапаш)

ГIалгIай алфавит эрсий алфавитаца нийсдаь да, цудухьа гIалгIай меттала дола йоазув кепа теха арадаккха йиш я моллагIча эрсий типографеи, эрсий йоазон машинкацеи. Иштта вай алфавит хиларах из Iомаде аттагIа да.

ДукхагIа дола алапаш гIалгIай а эрсий а цхьатарра да. Цхьа дола алапаш эрсий доацаш, гIалгIай да.

ГIалгIай а эрсий а цхьатарра дола алапаш ераш да: а, б, в, г, д, е, ё, ж, з, и, й, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ (из алап — оаз, вай наьха дешашца яздац) ъ, ы, ь, э, ю, я.

ГIалгIай меттаца долаш а эрсий меттаца доацаш а ераш да: аь, яь, хь, хI, кх, гI, кI, пI, тI, цI, чI, къ, рхI.

Уж алапаш-оазаш укх дешашца йоагIа:

аь — аьшк — железо, аькха — зверь, гаьнаш — ветви.

яь — яьшка — ящик.

Хь — хьайра — мельница, Ахьмад — Ахмет, бухь — вершина, ахьар — помол.

ХI — хIама — вещь, хIилла — хитрость.

Кх — кха — пашня, кхор — груша, аькха — зверь, кхокх — голубь.

I — Iам — озеро, Iа — зима, йоI — девушка, дуIа — буря, муIа — рот.

ГI — гIала — город, башня, гIалгIа — ингуш, гIайба — подушка, лагIа — ступень.

КI — кIа—пшеница, кIомал—конопля, кIоаг — яма.

ПI — пIаьраска — пятница, пIелг — палец, хумпIар — кабура.

ТI — тIоа — сливки, тIа — лапа, тIоарска—сафьян.

ЦI — цIа — дом, цIий — кровь, цIена — чистый.

ЧI — чIодж — ущелье, чIуг — кольцо.

Къ — къамаьл — беседа, речь, къора — глухой, къам — народ, дукъ — перевал, ярмо.

РхI — ворхI — семь, бархI — восемь, берхIа — подливка.

Сийлен грамоташ дIакхачийтар

Укх деношка Нохч-ГIалгIай АССР-а Оргкомитета председатель волча новкъоста М. А. Гайрбековс РСФСР-а Лакхерча Совета Президиума цIерах Шолжа-гIали тIарча хьехархошка Я. Г. Абраменкога, Л. А. Будниковайга, К. П. Минеевойга дIакхачийтар РСФСР-а заслуженни хьехархо аьнна царех цIи тилларах йола Сийлен грамоташ.

РСФСР-а заслуженни лор аьнна цIи тилларах йола Сийлен грамоташ иштта дIакхачийтар Нохч-ГIалгIай республике лорий балхаш деш болча Л. Г. Гольцманага, А. В. Дагаевойга, Л. А. Лебедевойга, М. И. Перестенкога, Р. Г. Сркипниковойга, В. А. Скрягинга.

Шоаш хьега къа селла деза лархIарах партенеи правительствонеи чIоагIа баркал а оалаш, Нохч-ГIалгIай республике дешара болх а къахьегамхой унахцIено лораелга а кхы а дукхагIа тоаде шоай мел бола низ тIабахийта дош делар Сийлен грамоташ дIайийцараша.

Оаха яздаьчун ларех

Назрановски ССКП-н Райкома секретара новкъоста Газдиев З. хоамбу: 5 ча сентябре № 20 газета тIа араяьннача, «Назрановски Райпона юкъера кхоачамбоацараш дIадаха», яхача статьяс гучадаьхараш бакъхиларах РайПОН кертера бухгалтер Сагови, РайПО-н председатела заместитель Евлоеви балха тIара дIабахар.

РЕДКОЛЛЕГИ.

Хьайбаш леладеча фермашкеи, отарашкеи пожарни кхерамзен бокъонаш лелаярах

Хьайбаша Iа даккхара лоархIаме долча гIулакххех цаI пожарни кхерамзе я. ЦIераш леталу цIерах лора ца валарах, гIишлонаш йIоахъеш а царна сердало телаш а йола прибораш еха хиларах, бокъо йоацача моттигашка гIаьленаш увзарах, хIаьта хьайбаш леладеча гIишлонашта юхе цIераш летаярах.

Фермеи, отарашкеи цIераш ца хилийтара духьа укх лохе язъяь бокъонаш лелае еза:

Бийсана гIишлонаш сирдаяхара фатаген доагаду фонараш йоагае еза. Уж фонараш хьалъувхка еза атта лоталургйолча конструкцешта **цхьан метрал кIезигагIа йоаца** юкъ а юташ, аьшка опорех.

БОКЪО ЯЦ фонараш увттае а хьалъувхка а барьерех, хьаьех, нийнах, хIана аьлча ужаж хьайбаша Iотоха йиш я. Хьайбаш леладеча гIишлонашка чу фонарашта чу даьтта дувтта йиш яц. Мегергдац йоагаш латтача сердалон приборашта чу даьтта дувтта а. Доагоча даьттана лаьрхIа фатаген мара леладе йиш яц. Цу гIулакха лаьрхIа бензини е кхыдола атта лоталуш дола даьтташи леладе **бокъо яц.**

Электросердало йолча моттигашка электросеть лораеш йола ше хьаяь прибораш, электрически пешкаш, еха изоляци йоаца проводаш увттае а, хIаьта электролампаш тIа каьхаташ хьерчаде а йиш яц.

Хьайбашта даар кийчдара а, Iаьсий шел ца далийтара а лаьрхIа йола кирпишкий пешкаш ферман юкъарча гIишлонех хьакъаьста йолча кормакухонни отделенешка мара е йиш яц. Ханнара пешкаш, къаьстта аьшка яраш, фермашка лелае **категорически бокъо яц.**

Пешкашка хьожаш специальни нах хила беза. Уж декхарийла ба пешкашкеи дымоходашкеи хьежа, цIерца йIоахъеш йолча моттигашка — Iаьсий кхийшка, профилакторешка и. кх. а. — йоагIаш йола температура лоаттае.

ГIаьле увзар хIаьта йийла цIи лелаяр кIерамаш, хаьшкаш и. кх. а. — фермашка а доакъар латтача моттигашка а лелае **бокъо яц.** Фермашка бIаргагуча моттигашка хьалтеха хила деза цунах дола йоазонаш: «ГIаьле увза а йийла цIи лелае а **бокъо яц!»**

Кормоотходаш йоагае бокъо яц мух боацача хана гIишлонашта **бIаь метри,** аьла а чана а аргIашта **ши бIаь метри** гаьна мара. Отходашта цIераш еттача моттигашка ферман гIулакх ду нах хьежа беза.

ГIишлоний бадаш тIа фураж лоаттае йиш яц, ферма йоагаргйоацаш, хIаьта бада тIа дымоходаш а, электрически прибораш а йоацаш яле мара. Цхьабакъда хIаьта а фураж хьайбаш ден-бус кхаббала мара хила йиш яц. Хьайбашта лаьрхIа коа-наIараши наIараши арахьа еллаш хила еза. Цу наIарашта лагIаш, хIавта автоматически дIакъувлургйола пружинаши блокаши ца йича бакъахьа да, хIана аьлча цIи лотаелча ужаш новкъа хургъя йоагача гIишлона чура арадоагIача хьайбашта. Доккхий доахани говраши кIаьдача хIаманца дIадийхка хила деза.

Фермайи отарийи гIишлонаш цIена лелае еза. Фермай пенаш, бадаш, тховнаш, нагахьа санна ужаш йоагаргйолча материалах даь дале, цIерах лорадаь хила деза уж (топпар хьаьха).

ЦIи йоаеча хIамаех фермашка, отарашка **хила еза:** 150—200 литр хIаранен чу йода хий дола бешкаш (хIара гIишлона лоархIа **шиннел кIезигагIа йоацаш),** ведраш, баграш, кулгашца лелаю пожарни насосаш, хий чулатта кIоагаш е кхыйола моттигаш. Хьайбаш леладечарна массанена а ха деза уж хIамаш лелае.

ЦIаьха цIи лотаелча кхеташ хила веза, Эггара хьалха фермашка чу дола доахан кIалхара даха деза, тIаккха пожарни дружина хьа а йийха, цIи йоае воловала веза. Из долла хIама цхьатарра дара духьа ферман, отарий болхлошта юкъе декхараш дIа-хьа дийкъа хила деза. Хьайбаш леладеча фермай, отарий хIара заведующес тахка деза шиий ферме цIера духьал оттаяь йола кийчо.

Газета тIера хьа а яха йиц а маялийта я бокъонаш

Шолж-гIалан добровольни пожарни общество

РЕДАКЦЕН АДРЕС: Шолжа-гIала. Красни фронтовикий улица, № 23. Телефон 2-25-72, корректорске 2-30-91.
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 23. редактора 2-41-23, редакции—2-25-72, корректорской—2-30-91.
СФ02524.
11-ча августа 1918-ча шера цIерагI йола типографи.
Заказ № 7459.